Novo mesto, 10. septembra 1954

Cena 10 din

Štev. 36 Leto V.

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnome[illegible]vo mesto

OD TEDNA DO TEDNA

Sklep francoske skupščine, da zavrne načrte pogodbe o evropski obrambni skupnosti, je bil vsekakor dogodek, ki je še minuli teden dominiral na prizorišču mednarodne diplomacije, zlasti pa v političnem življenju zahodnega sveta. Še več: politični odnosi med deželami na Zahodu so prišli po tem dogodku v resno krizo.

Ko je francoski ministrski predsednik poskušal rešiti EOS, je predlagal take spremembe, ki bi bile za večino v parlamentu sprejemljive, pa je naletel na ledeni zid sumničenj, nezaupanja in odklonitve. V njem so videli saboterja evropskega sodelovanja, on pa je samo realno gledal te stvari. Morda se vse ne bi tako končalo, če francoski »Evropejci« ne bi delali proti njemu in izza njegovega hrbta ne bi hrabrili bruseljske petorice, naj bo popustljiva.

In kaj je pokazala francoska skupščina? To, da je bila Mendès Franceova rezčlenitev točna! Mendès-Franceova vlada, razumljivo, ni privolila v povezavo svoje usode z usodo EOS po tem, kar se je dogodilo v Bruslju. Morje obtožb pristašev evropske obrambne skupnosti v Franciji, Washingtonu, Bonnu in Rimu se je zlilo na francoskega predsednika.

Ali zavrnitev evropske obrambne skupnosti pomeni, da je le-ta odklonila tudi njeno idejo, idejo evropskega sodelovanja? Nikakor ne. Gotovo lahko trdimo, da je večina tistih, ki so v Bourbonski palači glasovali proti, privržena politiki evropskega sodelovanja. To pa je pomemben pojav, s katerim je treba računati v prihodnosti.

Polom evropske obrambne skupnosti ima dva vidika: na eni strani je neuspeh določene metode evropskega združevanja, na drugi strani pa pomeni pogreb ene izmed možnosti nemške oborožitve. Pomen, ki ga ZDA pripisujejo nemški oborožitvi, postavlja zaradi močnega ameriškega vpliva v ozadje vprašanje evropskega sodelovanja in združevanja, katerega pravi cilji bi morali iti mnogo dlje od tega, kar je Washingtonu v trenutni politični konjunkturi potrebno. Ker v tem položaju iščejo predvsem nujno rešitev vprašanja nemške oborožitve, ki ga formula EOS ni mogla rešiti, nastaja marsikje nepravilen vtis, da pomeni konec evropske vojske tudi konec evropske zamisli. Hkrati se pojavlja tudi notranja kriza pri tistih, ki so preozko videli v neki vojaški skupnosti uresničevanje, morebiti celo edino uresničevanje svoje evropske ideje.

V ospredju je zdaj torej vprašanje nemške oborožitve, kar še bolj jasno kaže, da je imela evropska obrambna skupnost že od rojstva izviren greh: da je namreč bila mnogo manj evropska obrambna skupnost kakor sredstvo za ustanovitev vojaških oddelkov, v katerih bodo Nemci spet nosili puške. Ta izviren greh je bil tisto, nad čemer se je pogodba o EOS spodtaknila v francoski skupščini. Očitno je, da Francozom slej ko prej ne diši oboroževanje Nemčije.

Bonn je v svojih zahtevah kaj preprost: dajte nam popolno suverenost, o prihodnosti evropske obrambne skupnosti pa razpravljajmo brez Francije, ki jo je zavrgla, medtem ko se naj o položaju posvetujejo Washington, London in Bonn.

V Manili, glavnem mestu Filipinov, se je ta teden začela konferenca osmih dežel (ZDA, Britanije, Francije, Filipinov, Pakistana, Siama, Avstralije in Nove Zelandije). Na njej so podpisali »obrambni pakt za Jugovzhodno Azijo«, ki pa ni bil osnovan tako, kakor so si ga prvotno zamislili.

Vreme

v dneh od 11. do 19. septembra. 10. septembra bo močnejši dež, nato pa bo nastopilo spet lepo vreme, ki bo trajalo do srede prihodnjega tedna. Zatem se bo pričelo nestalno vreme s pogostim deževjem.

Janez Žunič:

Kaj nam je pokazala proslava Dneva vstaje v Črnomlju

Kolikor bolj se bližajo dnevi velike proslave na Ostrožnem, na katero se prijavlja veliko število prebivalstva Bele krajine, toliko bolj se vsiljuje potreba, da se poglobimo v analizo dosedanjih proslav zgodovinskih dogodkov iz let naše velike narodnoosvobodilne vojne in v odraz te naše revolucije na sedanjost.

Zlasti pridemo do razveseljivih ugotovitev ob letošnji proslavi dneva vstaje in 10. obletnice prvega zasedanja SNOS v Črnomlju, ki je nad vse pričakovanje dobro uspela.

Kaj nam je pokazala ta proslava?

S svojo globoko politično in kulturno prosvetno vsebino je proslava prikazala ljudem vsaj v glavnem vse ono, kar je bilo do sedaj velikemu številu ljudi neznano. Mnogo dogodkov in krajev iz preteklih let NOB, ki so se odmikali v pozabo, pa je osvetlila in obeležila v spomin poznim rodovom.

Sama zasnova proslave, ki se je izražala v široko zajetih manjših svečanostih v krajih samih zgodovinskih dogodkov iz časa NOB, je dala proslavi posebno obeležje. Zbližale je udeležence proslave s kraji in ljudstvom Bele krajine, ki je svoje stare tovariše z veseljem sprejemalo v svoji sredi.

Srečali so se z njimi na samem mestu zgodovinskih dogodkov, s tovariši, ki so neposredno bili priče in so delovali pri polaganju temeljev in rasti naših političnih in državnih organov in ustanov.

Na teh mestih so se srečali tovariši, ki delajo v raznih organih oblasti, političnih in družbenih organizacijah, ki so spoznali na mestu samem, kje in v kakih okoliščinah in pod kakimi pogoji so bili položeni temelji organov, v katerih sedaj delajo. Vsi skupaj pa so se našli na skupni proslavi 2. julija, ko so z ljudstvom Bele krajine ponovno manifestirali svojo enotnost in pripravljenost za nadaljnje napore naše socialistične graditve in obrambe svoje domovine, pa bodi pred komer koli.

Udeležba nad 80.000 ljudi na proslavi v Črnomlju in njihovo razpoloženje je dokaz, da so take zgodovinske proslave globoko prodrle v zavest ljudskih množic in da jih je ljudstvo osvojilo kot svoje in da ob takih prilikah ponovno z vso silo izrazi svoja notranja čustva, ki se manifestirajo v globoki privrženosti stvari socializma.

Važno je ponovno ugotoviti, da je tradicije iz NOB osvojila mladina in da je na njih zastavila svoje delo. Na teh tradicijah naša mladina gradi, razvija in izoblikuje svojo družbeno dejavnost. To nam je tudi jamstvo za naš nadaljnji razvoj in napredek na temeljih pridobitev NOB.

Dalje nam je proslava pokazala, da borci in aktivisti iz NOB niso pozabili drug drugega in se ob takih prilikah radi srečajo in obudijo spomine na težke ali slavne pretekle dni naše revolucije. Zlasti pa je razveseljivo to, da niso pozabili ljudstva teh krajev, ki je odigralo zelo važno vlogo v NOB. S svojim obiskom proslave v Črnomlju in v raznih krajih po Belokrajini, so ti borci in aktivisti dejansko dali priznanje temu ljudstvu zato, ker je z njimi v najusodnejšem obdobju naše zgodovine delilo vse, kar je imelo.

Ob tej proslavi se je pokazalo, da so v naših ljudeh velike vrednote, bodisi v kulturno-prosvetnem, gospodarskem ali organizacijskem smislu in pa požrtvovalnost, katere vrline so si prisvojili v NOB in jih razvijali v povojni dboi.

To so nam potrdile kulturnoprosvetne in fizkulturne prireditve in razni nastopi, to nam je pokazala gospodarska razstava, delovne akcije in prijemi za proslavo samo. Skratka, proslava je bila velika preizkušnja naših političnih in družbenih organizacij, kakor tudi organov oblasti, ob katere pripravah so častno izvršili svoje naloge in položili svoj zrelostni izpit.

Prav posebej pa je razveseljivo ugotoviti, da ni proslavljanje takih zgodovinskih dogodkov vprašanje ljudstva samo onega kraja, kjer so se ti dogodki izvršili, pač pa so ti povezani s celotno našo NOB in jih ljudstvo vse naše Republike in preko njenih meja smatra za svoje, to pa je ponoven dokaz kako povezana je bila naša borba in kako trdno je skovana enotnost narodov Jugoslavije ob skupnih težavah in težkih naporih, bodisi v času NOB, bodisi v povojni obnovi in graditvi.

To pa je tudi jamstvo za naše nadaljnje uspehe pri graditvi naše domovine, razvijanju socialistične demokracije, naše svobode in neodvisnosti, ki so jo naši ljudje na vsakem koraku pripravljeni braniti za vsako ceno.

Z ozirom na take ugotovitve ob proslavah naših zgodovinskih dogodkov smo prepričani, da se bo ljudstvo Belokrajine v polnem številu udeležilo proslave na Ostrožnem, da se s tovariši iz Štajerske, Primorske, Gorenjske zopet srečamo, da spoznamo kraje, kjer so se borili, krvaveli in dajali življenja za našo skupno svobodo tudi sinovi in hčere Bele krajine, da spoznamo ljudi, ki so ravno tako kot mi tukaj pomagali našim borcem v težki borbi proti nacističnemu okupatorju.

Obiščimo kraje, kjer je dal svoje življenje narodni heroj, Belokranjec Ilija Badovinac in toliko drugih legendarnih junakov slavne XIV. divizije, ki je krenila na svojo slavno pot ravno iz Bele krajine.

Spominjamo se s kako ljubeznijo smo pomagali diviziji, da se je dobro pripravila za svoje naloge, kako skrbno smo zasledovali potek njenih bojev in naporov na Štajerskem. S svojo udeležbo bomo počastili njene žrtve in dali priznanje preživelim borcem, kakor tudi ljudstvu Štajerske za vse, kar je storilo za našo skupno svobodo.

Proslava »Štajerska v borbi« na Ostrožnem, je tudi naša proslava!

Prvo zlato in srebro iz kremenca v borskih rudnikih

Iz Bora, kjer so znani rudniki bakra, poročajo, da so proizvedli prve količine zlata in srebra iz kremenčevega peska. Lani so končali montažo novega obrata za cianizacijo, ki sedaj že obratuje. Doslej so v teh rudnikih pridobivali žlahtne kovine z elektrolizo bakra samo iz kremenčeve mivke, medtem ko so precejšnje količine teh kovin ostale neizrabljene v zlatonosnem kremenčevem pesku, kjer je še približno 2% zlata in okrog 5% srebra. Z osvojitvijo tehnološkega procesa predelave cianidnih precipitatov je omogočeno popolno izkoriščanje plemenitih kovin, kar pomeni velik doprinos našemu narodnemu gospodarstvu.

RAZSTAVA »KLASICIZEM IN ROMANTIKA NA SLOVENSKEM« V NARODNI GALERIJI V LJUBLJANI

V razstavnih prostorih Narodne galerije v Ljubljani je še vedno odprta razstava »Klasicizem in romantika na Slovenskem«. Na veliki zgodovinski razstavi so zbrane slike, risbe in grafike slovenskih umetnikov te dobe. Precej je tudi portretov znamenitih oseb: Prešeren, Čop, Vraz, Primičeva Julija, Luiza Pesjakova in drugi.

Da bi si razstavo lahko ogledalo čim več ljudi, posebno dijakov, ki bodo prišli jeseni v Ljubljano, je RAZSTAVA PODALJŠANA DO 20. SEPTEMBRA. Dijaki, ki si ogledajo razstavo v skupini, plačajo samo 5 din vstopnine.

Narodna galerija preskrbi tudi strokovno vodstvo, vendar je treba to sporočiti en dan prej upravi Galerije, Prežihova 1 — (tel. 2[illegible] ali 21-570).

OSTROŽNO

spominska proslava naše borbe za svobodo, naše revolucije!

OSTROŽNO

vseljudska manifestacija sil in ustvarjalne volje vseh delovnih ljudi naše socialistične domovine!

DOLENJCI – BELOKRANJCI – 19. septembra na

OSTROŽNO!

Izplačilo posojil NOV

V Uradnem listu LRS št. 32 z dne 19. avgusta 1954 so objavljena navodila za izplačilo priznanic Slovenske narodne pomoči, obveznic glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet in kontrolnih okupacijskih novčanic za dajatve v gotovini, ki so bile vplačane kot posojilo med narodnoosvobodilnim bojem.

Za izplačilo teh dajatev je treba opraviti popis in registracijo vseh spredaj navedenih priznanic, obveznic in novčanic, tudi tistih, ki so bile že popisane v letu 1946.

Popis teh dajatev opravlja okrajna popisna komisija pri okrajnem ljudskem odboru Novo mesto.

Posojilodajalci morajo NAJPOZNEJE do 30. SEPTEMBRA 1954 predložiti okrajni popisni komisiji priznanice, obveznice in novčanice, oziroma potrdila o pologu skupine B v gotovini, ki so bile popisane in odvzete v l. 1946. Kdor do roka ne predloži označenih listin, izgubi pravico do izplačila.

Komisija bo pregledala vse priznanice, obveznice in novčanice, tako tiste, ki so bile registrirane leta 1946, kakor tudi novo predložene, da ugotovi pristnost in morebitne pomanjkljivosti ter bo nato sama pozvala vse lastnike, da pomanjkljivosti odpravijo. Vsak lastnik listin mora imeti s seboj potrdilo, kdaj je priznanico, obveznico ali novčanico prejel, v kolikor to na njih ni navedeno. Potrdilo morata podpisati dve priči, overoviti pa pristojni ljudski odbor.

Komisija bo prejemala obveznice v registracijo vsak delavnik od 8. do 14 .ure v poslopju OLO Novo mesto.

RAZPOREDITEV PREVOZOV UDELEŽENCEV AEROMITINGA V PREČNI

Kamioni bodo vozili od vseh vlakov in sicer po sledečem redu: Ob 6.30 izpred železniške postaje Novo mesto od vlaka iz Karlovca. Ob 7.45 od vlaka iz Sevnice, ob 9. od vlaka iz Ljubljane in ob 13. od vlaka iz Karlovca.

Iz Novega mesta bodo pričeli kamioni redno voziti ob 12.30 in bodo vozili vsakih 10 minut izpred pošte Novo mesto, do zaključno 14.30. Vozili bodo do letališča. — Po končanem aeromitingu bodo vozili kamioni od letališča od 18. do 21. ure vsakih 10 minut.

Udeleženci, ki bodo šli na aeromiting peš, naj se po možnosti izogibljejo hoje po glavni cesti, kjer bo gotovo precej prahu, cesta pa mora biti prosta za motorna in ostala vozila. Novomeščani! Najlepšo pot boste imeli ob Krki skozi vas Cegelnico in po gozdu do Prečne. Tisti udeleženci, ki bodo prispeli na letališče z motornimi vozili, kolesi ali drugimi lastnimi prevoznimi sredstvi, morajo parkirati na določenih mestih.

Aeroklub Novo mesto

Najdaljši predor v Jugoslaviji

Pri hidrocentrali, ki jo gradijo v Gojaku pri Ogulinu gradijo tudi odtočni predor, ki bo dolg 10 km. To bo najdaljši predor v naši državi.

PREDSEDNIK TURŠKE REPUBLIKE NA OBISKU V JUGOSLAVIJI

Konec preteklega tedna je prispel na obisk v Jugoslavijo predsednik zavezniške turške republike g. Djelal Bayar. Po nekajdnevnem bivanju v Beogradu je visoki gost v spremstvu predsednika FLRJ Josipa Broza-Tita odpotoval v Bosno, od tod v Zagreb. V torek je voditelj turške republike prispel v Ljubljano, se še istega dne v spremstvu maršala Tita odpeljal na Bled, v sredo dopoldne si je ogledal Litostroj in znamenitosti Ljubljane, popoldne pa Postojnsko jamo. Obisk visokega gosta pomeni dragocen prispevek k še bolj tesnemu sodelovanju balkanskih držav, ki so s paktom, sklenjenim na blejski konferenci, sklenile vsestransko sodelovati za očuvanje miru in svoje neodvisnosti.

Stražani bodo za svoj občinski praznik dobili vodovod

12. septembra 1943 leta so Stražani, Vavtovaščani in prebivalci okoliških vasi slavili zmago nad fašističnim okupatorjem, ki je dve leti terorizíral naše ljudi. Ljudstvo je navdušeno pozdravljalo hrabre borce — partizane, ki so se s hribov vsuli v Stražo. Na veličastnem mitingu so govorili vidni voditelji ljudskega upora. Naslednji dan, 13. septembra, pa je odšlo od tu nad 200 prostovoljcev v partizane, v boj za dokončno zmago in svobodo.

V spomin na ta veliki dogodek je občinski ljudski odbor določil 13. september za občinski praznik. Občani občine Straža so ga lani praznovali prvič.

Letošnja proslava občinskega praznika občine Straža bo še posebno pomembna in slovesna, saj bo združena z otvoritvijo vodovoda. Izpolnjena bo dolgoletna želja prebivalstva in občani bodo lahko proslavili svoj občinski praznik, saj pomeni vodovod izredno komunalno pridobitev ter izpričuje skrb oblasti in občinskega ljudskega odbora za napredek in blaginjo straške občine, hkrati pa kaže tudi na napredno prebivalstvo in sodelovanje z ljudsko oblastjo.

Vsemu prebivalstvu straške občine čestitamo k drugemu občinskemu prazniku in otvoritvi vodovoda, za katerega so se vneto zavzemali.

VELIK AEROMITING

12. septembra 1954

V PREČNI PRI NOVEM MESTU

Sodelujejo vsi slovenski aeroklubi. — Nastop modelarjev, padalcev in akrobatov z jadralnimi in motornimi letali. – Šaljiv polet in poleti na izžrebane srečke. – Ogled letal.

Za zabavo, jedila in pijačo je preskrbljeno. — Avtobusi bodo vozili iz Novega mesta vsake pol ure.

Obiščite nas na zagrebškem

VELESEJMU PAVILJON *R-1* 336

Videli boste naše kvalitetne izdelke

„ZLATOROG" MARIBOR

Kako je z osamosvojitvijo zadružnih odsekov?

Na polletnih občnih zborih kmetijskih zadrug zadružniki mnogo razpravljajo o osamosvojitvi zadružnih podjetij, obrti in obratov. Po uredbi o kmetijskih zadrugah je treba namreč določene gospodarske dejavnosti odločiti od neposrednega vodstva zadruge in jih organizirati v samostojne ali pol samostojne gospodarske organizacije, da bodo podjetja, obrti ali obrate začeli upravljati delovni kolektivi.

Za osamosvojitev pridejo v poštev vsi industrijski obrati (žage, mlini), večje obrtniške delavnice, trgovine z industrijskim potrošnim blagom v večjih krajih in vse gostilne. V okviru zadruge pa ostanejo pospeševalni odseki, odkup kmetijskih pridelkov, kmetijska strojna služba, plemenilne postaje, drevesnice, zadružne prodajalne v vaseh, zlasti tiste, kjer kupujejo zadružniki umetna gnojila, semena, zaščitna sredstva itd.

V novomeškem okraju se bodo verjetno osamosvojile vse obrtne delavnice v samostojne delavnice (obrti), ker ni pogojev za ustanovitev obrtnega podjetja. Tudi gostilne kmetijskih zadrug bodo postale samostojna gostišča, ker iz njih ni mogoče ustanoviti gostinskih podjetij. Za trgovine predvidevajo, da bodo samostojni obrati kmetijskih zadrug, ker je za to precej pogojev. Popolnoma samostojno trgovsko podjetje bi bila lahko Kmetijska zadruga v Novem mestu, samostojni trgovini pa Kmetijski zadrugi v Trebnjem in Straži. Samostojni obrati bodo postala tudi zadružna posestva kmetijskih zadrug. Vsa podjetja, ki se bodo osamosvojila, bodo imela značaj popolnoma samostojnih pravnih oseb, ki jih bodo upravljali delovni kolektivi in bodo samostojno izpolnjevala vse obveznosti do skupnosti. Samostojni obrati pa ne bodo imeli tiste samostojnosti kakor podjetja ali obrti. Sicer bodo tudi samostojne obrate upravljali delovni kolektivi, toda z manjšimi pravicami kakor v podjetju ali obrti, torej bodo pravno še vedno sestavni del kmetijske zadruge.

Zadnji rok za osamosvojitev zadružnih podjetij, obrti in obratov je 29. I. 1955. Časa za to ni mnogo, ker je treba dobro razmisliti, kako bomo uredili tako pomembno zadevo. Če se dela ne bomo takoj lotili, bomo v naglici delali površno, kar se bo hudo maščevalo. Zato naj občni zbori kmetijskih zadrug sklenejo, kateri odsek pri njihovi zadrugi naj se osamosvoji. Za izvedbo teh sklepov pa naj bodo zadolženi upravni odbori kmetijskih zadrug.

T. P.

Ali so odlikovanja trgovsko blago

Letos julija meseca so prišla v Ribnico odlikovanja za borce in aktiviste NOB. Prav je, da dobe ljudje, ki so sodelovali v NOB, vidna priznanja. Toda način delitve odlikovanj je vreden vse graje. Ljudje so se upravičeno zgražali. Odlikovanja so delili namreč kar v trgovini, kjer je zaposlen tajnik Zveze borcev. Na vratih te trgovine pa je bilo kratko obvestilo, naj ljudje pridejo po odlikovanja.

Vsiljuje se vprašanje, ali so odlikovanja za zasluge med NOB navadno trgovsko blago, ali pa je to veliko priznanje človeku, ki je že v času NOB pomagal graditi temelje nove Jugoslavije in s tem sebi in svojemu ljudstvu pogoje za lepšo in srečnejšo bodočnost?

Bil sem navzoč, ko so prejšnjo nedeljo (ob priliki razvitja gasilskega prapora prostovoljnega gasilskega društva Bukovica) javno in častno delili odlikovanja za požrtvovalno in nesebično delo v gasilstvu. Ljudje so bili na odlikovance upravičeno ponosni. Prav gotovo so odlikovanja za delo v času NOB še višja in častnejša kot gasilska, in vendar so jih delili kot kramarsko blago.

Za nami je praznik 22. julij, dan Vstaje slovenskega naroda, dan velikih spominov na trpljenje in prelito kri naših sinov, hčera, mater in očetov. Ali ne bi bilo najbolj primerno, da bi prav na ta dan slovesno izročili odlikovanja vsem zaslužnim borcem in aktivistom. S tem bi dali še večji poudarek našemu največjemu prazniku. Nad tem se je vredno zamisliti in paziti, da v bodoče ne bomo delali več tako grobih napak, ki žalijo našo narodno osvobodilno borbo in vsakega člana Zveze borcev.

Maks Nosan

NOVI MOST TUDI PRI OTOČCU

Že leto in pol zbira odbor za gradnjo mostu v Otočcu denarna sredstva za most, ki ga že tako dolgo čakamo.

Sedaj smo dočakali, da so se dela vendar že začela. Vodstvo gradnje sta prevzela ing. Kump iz Novega mesta in mojster Cvetko iz Prekope. Vsi tisti, ki so vedno govorili, da mostu nikoli ne bo, morajo priznati, da so se zmotili.

Kamor smo se zatekli po pomoč, so nam ugodili, ker razumejo potrebo novega mostu. Ljudje na desni strani Krke imajo na levem bregu vinograde, travnike, pa tudi zadrugo in šolo. Na Krki je vedno hudo s prevozom in šolski otroci so večkrat zamudili pouk, ker so moral čakati na prevoz.

Za novi most so že prispevali: OLO Novo mesto 300.000 din, MLO Novo mesto je dal vijakov v vrednosti 75.000 din, občinski LO Trška gora je predvidel 530 tisoč dinarjev, občinski LO Gotna vas 170.000 din in občinski LO Brusnice 70.000 din. Okoliške vasi so prispevale nad sto kubikov lesa.

V imenu prebivalstva se gradbeni odbor za pomoč vsem najlepše zahvaljuje. Posebno zahvalo smo dolžni OLO Novo mesto, ki je dal pobudo za začetek dela in nam obljubil nadaljnjo pomoč.

Čudno se nam zdi, da je občina Šentjernej na našo prošnjo odgovorila, da novi most za njih ne bo prišel v poštev in zato ne morejo dati nobene pomoči. Mi pa mislimo, da bo tudi njim prav prišel, saj bo do sejmišča v Ločni, kamor so do sedaj skozi mesto vozili prašiče, dosti bliže čez naš novi most.

Pričakujemo, da nam bodo vsi dobromisleči priskočili na pomoč do končne dograditve mostu.

J. K.

Pred kmečkim praznikom v Šentrupertu

Splošna kmetijska zadruga Šentrupert pri Mokronogu je ena najboljših v novomeškem okraju. Njena dejavnost ni toliko v iskanju in ustvarjanju velikega dobička, pač pa v širini. Zlasti daje iz leta v leto večji poudarek pospeševalnim odsekom. Živinorejski, sadjarsko-vinogradniški, poljedelsko-semenski, sedaj še čebelarski odsek, to so panoge, ki jih kmetijska zadruga razvija in krepi. Pri tej kmetijski zadrugi se je razvil močan krožek ljudske tehnike, ki zajema prav lepo število kmečke mladine — deklet in fantov.

V tem krožku se mladi ljudje uče predvsem kmečke tehnike. Vadijo se pravilne uporabe strojev, uče se negovati in cepiti sadno drevje in podobno. Skratka, odkar so vodstvo kmetijske zadruge v Šentrepertu prevzeli razgledani napredni ljudje, ki so svoje sile in izkušnje posvetili napredku zadružništva v Šentrupertu, so postali uspehi res vzgledni.

Šentruperčani pa ne mislijo svoje uspehe skrivati in zapirati pred drugimi zadružniki. Zaradi tega je najpomembnejši sklep letošnjega polletnega občnega zbora, da organizira 9. in 10. oktobra letos velik kmečki praznik, na katerem bodo prikazali dosedanje uspehe zadružništva v svoji občini. K sodelovanju so povabili še sosedne kmetijske zadruge, pomagala bo tudi okrajna Zadružna zveza, tako, da bo to letos največja zadružna prireditev v novomeškem okraju.

Na to veliko kmečko prireditev se v Šentrupertu že vneto pripravljajo. Vsa dela vodi posebni pripravljalni odbor, ki se skoraj dnevno sestaja. In kaj vse pripravljajo? Izredno veliko in lepe stvari bodo lahko videli obiskovalci. Prvi dan, to je 9. oktobra, bo velika razstava živine, to je goveje plemenske živine, prašičev, perutnine in čebel, ter premovanje. Pri tej bodo sodelovali tudi strokovnjaki iz Ljubljane in Novega mesta. Ta dan bodo podelili najboljšim živinorejcem nagrade. Isti dan bodo tudi predvajali kmetijske poučne filme. Še večja stvar bo drugi dan, to je 10. oktobra. Zjutraj bo budnica, nato sprevod, v katerem bodo prikazali razne prizore iz kmečkega dela in življenja. Po sprevodu bo otvoritev velike razstave v novi šoli.

Na razstavi bodo obiskovalci lahko videli vse kmetijske panoge Šentruperta in okolice. Videli bodo, kakšno naj bo kmečko gospodarstvo. Tovarne kmečkih strojev in orodja ter Agrotehnika bodo razstavile najnovejše kmečke stroje in orodje. Tudi založba »Kmečka knjiga« bo imela svoj kotiček. Gozdarji trdijo, da bo njihov oddelek najlepše opremljen, pa tudi lovci ne bodo hoteli zaostati za njimi. Prijetno presenečenje za vse pripravljajo žene. Rezervirale so si znaten del razstavnega prostora, kajti prikazati hočejo čimveč. Do tega časa bodo izvedle anketo o povprečnem načinu življenja na kmetih v okolici in na podlagi ugotovitev prikazale, kaj je treba odpraviti in kaj izboljšati. Sodobno urejena kuhinja in kmečka soba ter drugi prostori bodo prav gotovo zanimali vsakega obiskovalca. Popoldan 10. oktobra bo vrsta kulturnih in športnih prireditev. Tudi kmečka prosveta spada na tako prireditev, zato bo tudi popoldanski spored izredno pester in vreden obiska.

Pokroviteljstvo nad tem kmečkim praznikom je prevzel predsednik OLO Viktor Zupančič. Ker bodo na razstavi prikazali svojo dejavnost in uspehe tudi državno posestvo Dob, Gospodinjska šola Mala Loka, kmetijska šola Grm in tovarna sadnih sokov in marmelade Belsad, lahko pričakujemo, da bo ta prireditev lepa revija našega dolenjskega kmetijstva in obenem prikaz uspehov kmečkega zadružništva.

Celotna prireditev v Šentrupertu 9. in 10. oktobra je po sklepu polletnega občnega zbora posvečena spominu pionirjema napredniga kmetijstva v tej dolini, pokojnemu šolskemu upravitelju Aleksandru Lunačku in Francu Zupančiču.

ČEZ LAHINJO PRI GIRŠIČAH SO ZGRADILI MOST

Kot skoraj vsi mostovi v Beli krajini, je bil tudi most čez Lahinjo pri Giršičah žrtev vojne. Zaradi uničenega mostu so bili prebivalci te vasi in okolice zelo prizadeti, saj so morali vse blago s postaje v Gradacu ali obratno voziti preko mostu na Primostku. Tudi prebivalce na desni strani Lahinje, ki imajo svoje parcele na levem bregu, je izguba mostu pri Giršičah prizadela.

Vsa leta je bila gradnja tega potrebnega mostu predmet neštetih razgovorov in ugotavljanj, dokler se ni občinski ljudski odbor lansko leto resno lotil tega vprašanja. Ker ni bilo izgledov, da bi v doglednem času gradili na tem mestu železobetonski most, so se odločili za lesenega. Sami prebivalci so pri gradnji mostu veliko pomagali. Zastonj so dali 22 velikih hrastov. Most z nosilci vred je namreč iz hrastovega lesa in zgrajen zelo solidno. Čeprav predstavlja most vrednost nad dva milijona dinarjev, so porabili za gradnjo manj kot en milijon. Z novim mostom je prebivalcem na obeh bregovih Lahinje zelo ustreženo.

Še vedno pa nista obnovljena cestna mostova v Gradacu in Primostku, ki sta prav tako nujno potrebna. Oba lesena mostova v navedenih krajih sta popolnoma dotrpela in je nevarnost, da pride do kake nesreče, saj je promet tod precejšen, med drugim vozi preko tudi avtobus. Že lani so opravili neke meritve zaradi gradnje novih mostov v obeh vaseh. Obljubljeno je bilo, da bosta oba zgrajena najpozneje letos, vendar do sedaj sloni vse samo še na obljubah. Ne bi bilo prav, da bi čakali z gradnjo mostov toliko časa, da pride do kake nesreče.

pralni prašek

odlične kakovosti, poceni omogoča ugodno pranje

Kremenčev pesek tudi v Beli krajini

Da so na Dolenjskem še številna neraziskana in še manj izkoriščena zemeljska bogastva, smo v našem listu že večkrat zapisali. Vsekakor bi bila nujno potrebna geološka raziskavanja zemlje, da bi ugotovili, kaj sploh imamo in da bi potem tudi pričeli postopoma izkoriščati odkrite rudnine.

Na območju gradaške občine v Beli krajini je več takih ugotovljenih rudnin, ki jih, razen znanega kamnoloma kvalitetnega marmorja, nihče ne izkorišča. Tako so tudi na tem območju znatna nahajališča kremenčevega peska. Ta nahajališča so na Okljuku in Primostku. Zlasti Primostek ima velike, toda prav tako še ne preračunane zaloge. Tik postaje v Gradacu je nahajališče nekakega sivorjavega peska. Pred vojno so odvažali ta pesek v vagonskih količinah za neko tovarno barv. Trdijo, da je ta pesek prvovrstna surovina za izdelavo barve. Po vojni tega peska ne izkorišča nihče. Pri Dobravicah je ležišče posebne vrste drobnega peska, ki je podoben mulju. Za kaj bi se dal uporabiti in kake sestavine ima, ni znano. Cenijo ga edino kovači, ki ga potrebujejo za varenje železa. Zaloge tega peska so velike in kmetje ga uporabljajo tudi za ometanje hiš namesto mulja.

V Adlešičih je kvalitetnega peska za peskanje kislih tal v neomejenih količinah. Preiskava je ugotovila, da vsebuje ta pesek skoraj 87 odstotkov kalcija in je zato prav primeren za zboljšanje kisle zemlje. Občinski ljudski odbor v Adlešičih je osnoval podjetje za izkoriščanje tega peska. Podjetje je kmalu propadlo, ker ni bilo dovolj naročil. Če pomislimo, koliko je pri nas še slabo donosne zemlje, ker je kisla, in koliko bi lahko izboljšali donos s peskanjem, lahko vidimo, da smo za izkoriščanje tega naravnega bogastva mnogo premalo storili. Tu bi morale zlasti splošne kmetijske zadruge vzeti pobudo v roke in zbuditi zanimanje za peskanje kisle zemlje. Ne bi bilo napačno, če bi kmetijske zadruge od letnega dobička določile gotov znesek v ta namen. Samo čakanje na razne kredite in podpore ni zdrav pojav v našem gospodarstvu. Marsikje bi to lahko storili z lastnimi viri.

„NOVOTEKS"

TEKSTILNA TOVARNA NOVO MESTO

Novoteks

bo odprla v oktobru

„Novoteks manufakturo"

PRODAJALNO S TEKSTILNIM BLAGOM IN KONFEKCIJO NA DROBNO

V NOVEM MESTU, Glavni trg 25, v novi stavbi DOZ-a

Imeli bomo bogato izbiro volnenih tkanin in vsega ostalega tekstilnega blaga po najnižjih cenah

Potrošniki, v Vašem interesu je, da kupite dobro blago iz največje izbire, brez posrednikov in najceneje

Posebnost bodo volneni ostanki

Sadjarji ribniške doline so zborovali

V nedeljo so v Ribnici zborovali sadjarji ribniške doline. Prišli so najboljši sadjarji in zastopniki zadrug vse doline. Pogovorili so se marsikaj, kar bo v veliki meri koristilo pri pospeševanju sadjarstva v tem predelu.

Veliko se je govorilo o obnovi sadovnjakov. Večina nasadov je starih, na drevesih se še poznajo sledovi požarov, večina dreves pa daje minimalne pridelke. Na srečo je bilo žarišče ameriškega kaparja, ki se je pojavil v manjšem obsegu, z organiziranim škropljenjem uspešno zatrto. Vendar bi bilo nujno precej starejših dreves posekati in zasaditi nova. Vsako leto so pri nabavi mladih sadnih dreves velike težave, predvsem ni dobiti hruškovih sadik, po katerih je največ povpraševanja. Zadruga v Ribnici je uredila sadno drevesnico, ki bo že v prihodnjih letih dajala dovolj sadik za potrebo doline. To je bilo nujno, saj se že dolgo let sadi po sadovnjakih polno različnih sort slabe kvalitete in rodovitnosti.

Spomladi bodo kmetijske zadruge tudi materialno prispevale k obnovi sadovnjakov. Strokovno sposobni ljudje, dobri sadjarji bodo opravili načrtno pomlajevanje in precepljanje dreves manjvrednih sort. Širili pa bomo sorte, ki ustrezajo in so določene tudi po sadnem izboru. To so pri jablanah: jonathan, krivopecelj, boskopski kosmač in mošancelj, pri hruškah pa: pastorjevka in boskopka. Cepiče za precepljanje se bo rezalo le od matičnih dreves, ki jih bo odbrala posebna komisija.

V oktobru bo verjetno organizirana v Ribnici tudi sadna razstava, najboljšim sadjarjem pa razdeljene nagrade in diplome. V teku so tudi predpriprave za dobro organizacijo zimskih predavanj iz sadjarstva, ki jih bodo letos spremljali tudi dobri sadjarski filmi in diapozitivi.

Sadjarji želijo in apelirajo na prosvetne organe, naj bi se v višje razrede osnovnih šol spet uvedel pouk iz kmetijstva in sadjarstva, saj je to nujno potrebno.

Okrajna zadružna zveza pa bo organizirala tudi ogled sadjarskih posestev in drevesnic po Dolenjskem in Štajerskem. Udeležili se ga bodo predvsem sadjarji, ki največ delajo na sadjarskem področju in bodo svoje znanje tudi koristno uporabili.

M. J.

Svetovni kongres za zaščito otrok v Zagrebu

Od 30. avgusta do 4. septembra je bil v Zagrebu svetovni kongres za zaščito otrok. Udeležilo se ga je nad 350 delegatov iz 30 držav z vseh koncev sveta. Na kongresu je bilo 150 jugoslovanskih delegatov, mnogo družbenih in znanstvenih delavcev na področju otroške zaščite, predstavniki Rdečega križa, Svetovne federacije za predšolsko vzgojo, Mednarodnega združenja za socialno zavarovanje, Svetovne organizacije za pomoč slepim in defektnim, organizacij UNICEF, UNESCO in drugi.

V zvezi s Kongresom za zaščito otrok je bilo v Zagrebu tiste dni precej razstav, ki so si jih gostje ogledali: »Otroci v narodnoosvobodilni vojski,« »Glasbeni izraz otroka,« »Moj rojstni kraj.« To so bile v glavnem razstave otroških del.

30. avgusta ob 17. uri se je kongres začel. Predsednica Milka Minič je pozdravila vse prisotne, posebno še predsednika Tita, ki ga je povabila, naj otvori kongres. Maršal Tito je med viharnim pozdravljanjem zasedel častno mesto in začel z otvoritvenim govorom. Zahvalil se je za povabilo in poudaril pomen kongresa, ki da je posvečen zares velikemu človečanskemu cilju: zaščita otrok, zaščita mladega narašaja in njegovega usposabljanja za življenje. Dejal je, da vse države zaradi ekonomskih prilik ne morejo nuditi otrokom vsega, kar bi bilo potrebno. Zato je velika zasluga organizacije Združenih narodov in njenih članic, da skrbe za zaščito otrok tistih držav, ki same vsega ne zmorejo. Naša država se zaveda važnosti tega vprašanja in zato nudi kar največ more za pravilno vzgojo otrok. Pri nas je to vprašanje še posebno pereče, ker je vojna vzela mnogim otrokom oba roditelja. Zato smo začeli ustanavljati razne domove, ki jih je bilo v letu 1951 že 1966, v katerih je živelo 174.909 varovancev. Prav tako smo omogočili otrokom, da prežive na stroške skupnosti svoje počitnice v kolektivnih letoviščih. L. 1950 je bilo teh letovišč 653, v katerih je bilo 214.286 otrok. Veliko pomoč je nudila v povojnih letih organizacija UNICEF; šolskim otrokom smo dajali v mlečnih kuhinjah po en obrok, s čemer so bili otroci siromašnih staršev rešeni lakote. Navedel je še mnogo resnih in zanimivih problemov, da so ga delegati z velikim zanimanjem poslušali. Ob koncu je želel pomembnemu kongresu mnogo uspehov pri delu in sprejemanju koristnih sklepov za zaščito otrok in vse mladine.

Po govoru maršala Tita so prišli v dvorano pionirji v narodnih nošah in poklonili predsedniku in članom delovnega predsedstva lepe šopke. Tovariš Josip Broz je vsem pionirjem ponudil roko, najmlajšo deklico pa je dvignil v naročje in jo poljubil.

Za tem je referirala tovarišica Branka Savič o »Socialni politiki in zaščiti otrok v Jugoslaviji.«

Drugi dan kongresa je bil glavni predmet razprav Vloga družine pri vzgoji otrok. Kongres se je razdelil v štiri sekcije, ki so ločeno razpravljale: o splošnih vprašanjih otrok, o otrocih, ki žive izven družine zaradi zdravstvenih in šolskih razlogov, o otrocih, ki žive v družini, nezakonskih otrocih, otrocih iz ločenih zakonov in o otrocih brez staršev.

Naslednji dan je bil osrednji referent dr. W. D. Wall, predsednik komisije za vzgojo otrok pri UNESCO. Govoril je o psihološkem stanju bolnega ali pohabljenega otroka.

»Lepo je v naši domovini biti mlad...«

Polletni občni zbori KZ na Kočevskem

Vse zadruge na Kočevskem so zaključile svoje polletne zaključne račune in se sedaj živahno pripravljajo na polletne zbore. Poleg tega pa imajo vse tudi živinorejske razstave ali pa sejme. Tudi te razstave in sejmi kažejo velik napredek v živinoreji. Da ne bo potrebno pozneje sklicevati izrednih občnih zborov, že vse zadruge pripravljajo novim predpisom prilagojena pravila. Pripravljajo se na ureditev tudi drugih poslovnih odnosov, ki so ali spremenjeni ali pa sploh novi za zadruge, v smislu novih predpisov.

Pravila zadrug je potrebno precej spremeniti, zlasti pa temeljito obdelati vprašanje odnosov med samostojnimi obrati — podjetji in zadrugo. To vprašanje zahteva toliko več resnosti in razmišljanja, ker je to za zadruge nekaj povsem novega. Z Uredbo o kmetijskih zadrugah so zadružni obrati dobili prvič obliko upravljanja po delovnih kolektivih. Tistim upravnim odborom, ki z novimi predpisi niso dobro seznanjeni, ali ponekod celo nočejo biti, ne gre ta novost nič preveč zlahka v glavo. Bojijo se, da ne bodo morali več toliko odločati, se vmešavati v proizvodnjo in sploh komandirati, skratka bojijo se, da ne bi delavci in uslužbenci obratov dobili preveč pravic pri odločanju o vsemogočih vprašanjih. Takšna bojazen in mnenja so seveda napačna in jih bo treba korenito iztrebiti. Delovni kolektivi morajo dobiti kar največ samostojnosti.

Na sejah upravnih odborov mnogo razpravljajo tudi o investicijah v bodočem letu. Seveda je treba dobro premisliti, kaj se bo gradilo in kakšna sredstva bodo zadruge zmogle. Posebne preglavice dela zadrugam melioracija zemljišč. Znano je, da je Kočevska pretežno živinorejski predel, zato ni vseeno kakšna bo v bodočnosti krma za živino. Pa tudi poljedelska proizvodnja zahteva, da se zamočvirjena polja izsušijo. Melioriranega pa je bilo na Kočevskem še zelo malo. V Dobrepoljski dolini imajo živinorejci velik problem, ker nimajo pašnikov, krme pa je premalo. Zadružniki se že dalj časa borijo, da bi dobili pašnik na Kukavem, pa jim delajo nekateri ovire. Pašnik ima samo zadruga Sodražica na Travni gori, ki pa je premajhen, saj se lahko pase le do 80 glav živine. Zadružniki se nadalje sprašujejo, kaj bo s krediti za gnojnične jame, kajti dobro se zavedajo, kakšne vrednosti je gnojnica.

Prvi polletni zbor v okraju je imela kmetijska zadruga v Ribnici 29. avgusta. Ta je po obsegu dejavnosti v okraju najmočnejša in tudi dobro gospodari, saj je naredila ogromen korak naprej. V svojih obratih zaposluje nad 110 delavcev in uslužbencev in v kratkem jih namerava zaposliti še kakih 30.

Zadruga gradi največji in sodobno urejeni trgovski in upravni dom v okraju; vanj bo vložila 50 milijonov dinarjev. 25. avgusta je imela tudi prvo živinorejsko razstavo po vojni. Razstava je pokazala, da je tudi ribniška dolina v živinoreji zelo napredovala.

Na ta in podoben način se zadruge pripravljajo na svoje polletne zbore, ki bodo v vsem okraju zaključeni že septembra. Kakor vedno in povsod, je tudi na Kočevskem še nekaj zadrug, ki se vse premalo zanimajo za razvoj na vasi in se slabo pripravljajo za zbore. Zbore smatrajo bolj za neko formalnost, ne pa kot forume, kjer naj bi razpravljali o najbolj perečih zadevah in jih reševali. V takih plehkih zadrugah bo treba še marsikaj spremeniti, pa tudi ukrepati.

o-s.

Na velesejmu v Turčiji razstavlja 40 naših podjetij

Letošnji mednarodni velesejem v Smirni (Turčija) se je začel 20. avgusta in bo trajal do 20. septembra. Na velesejmu sodelujejo vse evropske dežele in tudi Jugoslavija. 40 naših izvoznih podjetij je razstavilo na velesejmu svoje izdelke. Med drugimi razstavljajo tudi tale naša izvozna podjetja: »Prvomajska« stružnice in vrtalne stroje, »Ivo Lola Ribar« vrtalne stroje in pnevmatična kladiva, »Litostroj« žerjave, črpalke in vodne cevi, »Rade Končar« in »Sever« elektromotorje, »Fagram« iz Smedereva gradbene stroje itd. Razstavljeni so tudi izdelki naše tekstilne in kemijske industrije, steklo, pohištvo, galanterijsko usnje, izdelki iz polivinila in drugo.

19. septembra vsi na Ostrožno, na vseljudsko manifestacijo našega ljudstva!

Mladina se je spet usula v šole

Prišel je september. Sadje zori, v vinogradih se oglašajo črički, po vodah so se pojavili ponirki, ki naznanajo, da se ne bomo več dolgo kopali. V teh dneh se otroci poslavljajo od počitnic, igranja in veselja. Spet je prišel čas, ko bodo sedli v šolske klopi in se morali krepko lotiti učenja. Skoraj deset mesecev bo treba nepretrgoma delati, da ne bo ob koncu leta polomije.

Dan, ko otrok prvič prestopi šolski prag, je zanj praznik. Zato moramo skrbeti, da mu bo ostal v čim lepšem spominu. Letošnjim abecedarčkom so v Novem mestu pripravili prisrčen sprejem.

1. september je bil lep sončen dan, kakršnih je bilo malo v tem mokrem letu. Že pred deveto uro so prihajale mamice s svojimi malčki, ki jih bodo izročile šoli v vzgojo in pouk. Srečale so se stare znanke in ogledovale otroke svojih prijateljic:

»Kaj je tvoj že tudi tako zrasel!«

»Ti si pa že zadnjega pripeljala!«

Prvi trenutki v šoli

»Tvoj je pa zares velik in močan! Naša je bolj majhna in drobna, izgleda pa, da bo brihtna.«

Tovarišice učiteljice so zbrale vsaka svoj bodoči razred. Peljale so jih v šolske sobe in jim pokazale prostore. »Sedeti že znajo,« so bile vesele. Nekateri so še boječi in se niti vstati ne upajo, ko zaslišijo svoje ime. Šele, ko tovarišica ponovno vpraša, če se kdo tako piše, vzdigne prizadeti ročico. Zvedeli so od starejših bratov, da v šoli tako zahtevajo. Nato so jim učiteljice razložile, kdaj bodo prišli drugi dan v šolo, kako morajo hoditi po cesti in paziti, da jih ne povozi avto. Letos so jim določili razrede v drugem nadstropju, zato morajo paziti, da se ne bodo zgubili v veliki stavbi. Nekateri so povedali, da imajo že dva svinčnika, po torbico pa bo šla mamica danes. Nekateri jo bodo tudi podedovali po bratih in sestrah, ki so že odrasli šolskim klopem.

V jedilnici jih je čakalo presenečenje. Sedli so za lepo pogrnjene in okrašene mize. Društvo prijateljev mladine je za vsakega pripravilo zavitek peciva in lepo rožo. Tovarišice učiteljice so jih postregle s čajem. Nato so slišali lep nagovor. Zvedeli so, da je sedaj konec brezskrbnih dni, ko bo treba pustiti igrače in igre, seči po knjigi in zvezkih, da se bodo naučili brati in pisati. Gotovo so jih mamice strašile, da jih bo že tovarišica s palico odvadila nagajivosti. Sedaj ni v šoli več palice. S tem pa še ni rečeno, da šola trpi nagajivce. Tudi zanje so zdravila. Če bodo nagajali, ne bodo dosti slišali, kaj jim bo pripovedovala učiteljica. Ko bodo vprašani, ne bodo znali, njihove mamice in vsi domači pa bodo žalostni, da imajo tako porednega šolarčka ali šolárko. Zato se morajo potruditi, da se bodo pridno učili, pa ne samo en teden, toda vse leto. Če bodo tako delali, bo ob koncu leta veselje in tudi kaj nagrade, drugače pa bodo morali še eno leto posedati v istih klopeh.

Želimo našim prvošolčkom, da bi se kar najbolje počutili v novem domu, ki ga bodo vzljubili, saj bodo tam mnogo pridobili.

pralni prašek

za pranje finih tkanin

nima tekmeca na tržišču!

SMRT NA TRAČNICAH

V večernih urah prvega septembra je bil v gostilni Bukovec v Kotu pri Semiču tudi Edvard Zorko. Popil je nekaj vina, plačal tudi drugim gostom, pojedel dve porciji sira, nakar jo je vinjen mahnil proti domu. Šel je po stezi, ki prečka železniško progo pred vhodom v predor. Tam je menda sedel na tračnice in tudi zaspal. Ker je zaradi vinjenosti trdno spal, ni slišal prihajajočega osebnega vlaka, ki vozi iz Karlovca proti Novemu mestu preko Semiča okrog 22. ure. Pokojni Zorko je verjetno držal glavo na tračnici, ker so mu jo kolesa vlaka zdrobila. Bil je na mestu mrtev.

ALI BO V PODGORJANSKIH VASEH ZASVETILA ELEKTRIKA?

Tega menda še sam elektrifikacijski odbor ne ve! Da bi ljudje zvedeli, kako je z elektrifikacijo teh vasi, smo se obrnili na ljudskega poslanca in predsednika gotenske občine Alojza Murna, ki je obljubil, da nam bo ugodeno do letošnjega novembra. Rok je torej zelo kratek in bi bilo nujno postoriti pripravljalna dela, ki bi jih vaščani pod vodstvom vsaj enega strokovnjaka lahko sami opravili. Drogovi so pripravljeni že dve leti, nerodno je le to, da imajo kmetje sedaj največ dela.

Podjetje naj to upošteva in z deli čimprej začne, elektrifikacijski odbor pa mora mobilizirati vse sile, da bo delo dokončano res v pravem času. Z upanjem, da se bodo besede tovariša Murna uresničile, pričakujemo novo luč...

jč

Dvajset let nesebičnega dela Antona Roliha

Maja je minilo dvajset let, kar je prišel na Dolenjsko mlad pripravnik za nadzornika proge **Anton Rolih**, sedanji direktor podjetja za vzdrževanje proge Novo mesto.

Oče tov. Roliha je bil čuvaj proge na Rakeku. Sin je že v mladih letih pokazal ljubezen do železnice. Zaradi pomanjkanja sredstev se je šel po končani šoli učit ključavničarstva in si toliko prihranil, da je lahko pozneje obiskoval delovodsko šolo na Srednji tehnični šoli v Ljubljani. Nato je nastopil svojo uspešno železniško službo. Maja 1934 je dobil samostojno mesto nadzornika proge Mirna, od koder je bil 1939 premeščen v Tržič za nadzornika pri gradnji proge Tržič-Sevnica. Ob okupaciji so ga premestili v Sevnico, nakar se je umaknil v Mirno, kjer je opravljal dolžnosti nadzornika proge do kapitulacije Italije, ko je odšel v NOV, s katero je že prej aktivno sodeloval.

Med NOB je bil najdlje v VII. korpusu. Bil je referent za železnice in član okrajnega odbora OF. Po osvoboditvi je bil imenovan za v. d. šefa vojne delegacije SOMNO, do oktobra 1946 je bil pomočnik šefa sekcije v Novem mestu. Za tem je bil imenovan za šefa sekcije in nazadnje za direktorja Podjetja za vzdrževanje proge Novo mesto.

Tone Rolih ni samo vestno opravljal svoje službe, ampak je bil vsestransko delaven tudi v družbenem življenju in je še sedaj. Koliko je storil za dvig dolenjske železnice, mnogo več, kot je zahtevala njegova služba! Je delaven predsednik železniške gasilske čete, ki si gradi svoj dom, in to nemalo po njegovi zaslugi. Dalje je odbornik železniškega odbora PLZ, član stanovanjske komisije, predsednik socialnega zavarovanja v Novem mestu, član mestnega občinskega odbora in sodnik porotnik. Povsod se poznajo njegovi trezni nasveti in delavnost. Tudi kot član nadzornega odbora Svobode v Bršljinu si mnogo prizadeva, da bi društvo dobilo svoj dom.

Upamo, dragi Tone, da v svoji skromnosti ne boš zameril, da smo te predstavili javnosti.

Vsi želimo, da bi še dolga leta z isto vnemo in ljubeznijo vodil svoje podjetje in delal za dvig dolenjske železnice in splošni napredek Dolenjske, svojega drugega doma. Š. K.

Sadne stiskalnice 80, 120 litrov,
sadni mlini,
plugi, brane Lesce,
plugi obračalniki,
ostali stroji in kmetijsko orodje,
VSE Z REGRESOM V SMISLU UREDBE, DOBAVLJA:
»ŽELEZNINA« — VELIKE LAŠČE
telefon 8

Izpred sodišča

DRAG KURNIK

Največ 1000 din je bil vreden kurnik za prevoz mladih prašičkov, zaradi katerega je nastala pravda med Janezom Skubicem, posestnikom iz Gornje Prekope štev. 8 in Janezom Goriškom iz Ostroga. V decembru lanskega leta naj bi Skubičeva žena Frančiška posodila Gorišku kurnik. Ker ga ta ni vrnil, ga je letos februarja terjala, Sovišek pa je zatrjeval, da si kurnika pri njih ni nikdar izposodil. Skubičeva mu je zabrusila: »Naj ti ta kurnik zgori na duši! Gorišek jo je tožil zaradi razžaljenja, vendar je tožbo izgubil, ker je bilo očito, da je ona pričela z njim razgovor zaradi upravičene terjatve svoje lastnine. Ta tožba je bila razmeroma poceni, saj je plačal Gorišek le 300 din za koleke in šel dvakrat v Novo mesto.

Nato je vložil tožbo Skubic. Zahteval je, da mu Gorišek kurnik vrne ali pa plača zanj 1000 dinarjev. Toda sedaj pride najbolj zanimivo: ko je bila pravda že v teku, se je kurnik našel, toda ne pri Gorišku, pač pa sredi vasi na neki tuji parceli. Oba pravdača sta vedela zanj, vendar ga ni hotel noben vzeti. Gorišek zato, ker bi s tem priznal, da si je kurnik res izposodil, Skubic pa zato, ker bi tako zgubil osnovo za pravdo. Torej kurnika nobeden ni maral, čeprav je zanj tekla že druga sodna pravda. Na koncu razprave je Skubic priznal, da je tožbo vložil predvsem zato, ker je Gorišek tožil njegovo ženo. Kako je bilo s tem spornim kurnikom, tudi na okrajnem sodišču v Novem mestu ni bilo natanko pojasnjeno. Jasno je samo to, da sta se oba pravdala za oslovsko senco, ki ju je stala vsaj 6 tisočakov. Pri tem ne računamo zamude časa in vzporednih stroškov. Ali ne bi bilo pametneje, da bi za ta denar kupila nov plug ali kako drugo orodje za lažjo obdelavo zemlje?

Kolesarske dirke v Beli krajini

Okrajna zveza Partizana in okrajni komite LMS Črnomelj hočeta vpeljati vsakoletne tradicionalne kolesarske dirke. V ta namen sestavljeni odbor je že izdelal program za prvo kolesarsko dirko s turističnimi kolesi, ki bo **26. septembra** po Beli krajini.

Pozivamo vse organizacije Partizana in LMS Bele krajine ter novomeškega in kočevskega okraja, da proučijo tekmovalni program ter ukrenejo vse potrebno med članstvom, da bo število prijavljencev za tekmovanje in udeležbo čim večje.

Prijave pošljite skupinsko s poimenskim seznamom ali posamezno na okrajno zvezo Partizana ali OK LMS Črnomelj najkasneje do 19. septembra.

Start bo 26. septembra ob 9. uri v Črnomlju.

Tekmovalna proga bo šla z Črnomlja na Vinico—Griblje—Metliko—Stransko vas in spet v Črnomelj.

Razdeljena je na štiri etape:

I. Črnomelj—Vinica 18 km, II. Vinica—Griblje 21 km, III. Griblje—Metlika 11 km, IV. Metlika (Stranska vas)—Črnomelj 17 km. Skupna dolžina 67 km.

Na posameznih etapnih mestih bodo poslovale ocenjevalne komisije. Na cilju posameznih etap bo za tekmovalce enourni oddih.

Cilj: v Črnomlju na trgu ob 17. uri.

Za končni plasma bo nagrajeno prvo, drugo in tretje mesto.

Za vsa navodila in pojasnila se obračajte naravnost na Mestni komite LMS (Marjan Lah) Črnomelj. V kolikor bodo potrebna še razna tehnična navodila in dopolnila, boste pravočasno obveščeni v dnevnem časopisju.

Pripravljalni odbor

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Odbojka

Ženska slovensko - hrvatska odbojkarska liga

TVD PARTIZAN (Novo mesto) : AOK (Ljubljana) 3:1 (15:4 12:15, 15:12, 15:10)

Novomeščanke znajo včasih odlično zaigrati. Da je to res, so dokazale preteklo nedeljo, ko so v zaostali prvenstveni tekmi iz spomladanskega dela tekmovanja povsem zasluženo premagale renomirane nasprotnice iz Ljubljane.

Za Partizana so igrale Knaflič, Ostanek, Keglovič, Fink Vera, Vogrinec in Robar, za AOK pa Leskovic, Mesec, Maček, Pogačar, Kosec, Siard in Novak.

Novomeščanke so bile premočne v treh nizih, AOK pa samo v enem. Zelo koristno igro je tokrat pokazala Finkova, na mreži sta se pa še posebej izkazali Knafličeva in Robarjeva. Pohvaliti je tudi prizadevanje ostalih igralk. AOK je imel najboljše moči v Lekovičevi in Siardovi.

Glavni sodnik je bil Romih, pomožni pa Urh. Tekmo je gledalo kakih 100 gledalcev, ki so burno navijali za domače igralke.

Prihodnjo nedeljo je ženska vrsta prosta, moška pa potuje v Kamnik. Kot znano, je Kamnik v spomladanskem delu prvenstva tolkel Partizan na Loki s 3:2.

Odbojkarsko prvenstvo okrajne zveze Partizan Novo mesto

Igranje odbojke se je na Dolenjskem močno razširilo. Letos se je za naslov okrajnega prvaka borilo 9 moštev. Pred pričetkom tekmovanja na novih igriščih na Loki so vse vrste izvršile pozdrav zastavi, nakar je predsednik okr. zveze Partizana Novo mesto dr. Hočevar Tone v krajšem nagovoru pozdravil vse tekmovalce. Dejal je, da odbojka stalno prodira tudi na podeželje, saj ima skoro vsako društvo vsaj eno moštvo, želeti pa je, da bi se odbojka igrala v vsaki naši vasi.

Tekmovalo je 5 vrst članov, 2 mladincev in 2 članic. Nekatera društva so svoj izostanek opravičila. Udeležba je zato zadovoljiva, razveseljuje nas pa tudi napredek posameznih vrst. Pri članih je sicer premočno zmagala II. postava Novega mesta, med tem so se za ostala mesta razvile ostre in izenačene borbe. Vrsti članic iz Trebnjega je uspelo odvzeti en set članicam iz Novega mesta, kar je zanje pomemben uspeh. Mladinci Novega mesta so brez težav premagali mladince iz Trebnjega.

Rezultati:

Članske vrste:
Mirna : Vavta vas 3:1
Novo mesto : Žužemberk 3:0
Trebnje : Mirna 3:0
Novo mesto : Trebnje 3:0
Žužemberk : Vavta vas 3:0
Novo mesto : Mirna 3:0
Članice:
Novo mesto : Trebnje 3:1
Mladinci:
Novo mesto : Trebnje 3:0

Okrajni prvak za leto 1954 pri članih, članicah in mladincih je postal TVD Partizan Novo mesto, drugo mesto v vseh navedenih kategorijah pa zavzema TVD Partizan Trebnje.

Zmagovalnim in drugoplasiranim vrstam je okrajni načelnik tov. Smerdu Milan izročil okusne diplome in jim v imenu Okrajne zveze čestital z željo, da bi se v drugem letu sestali v še večjem številu in s še večjim znanjem.

PLAVALNI NASTOP V PODZEMLJU

22. avgusta je bil v Podzemlju na Kolpi propagandni plavalni nastop. Udeležili so se ga plavalci iz vse Bele krajine, samo iz Gradaca in Podzemlja ni bilo nikogar. Dež je prireditev precej oviral.

Gledalce je zelo navdušila waterpoolo tekma med člani TVD »Partizan« (Črnomelj) in mladinci. Mladinci so bili mnogo bolj požrtvovalni. V svojih vrstah so imeli tudi dva pionirja iz Metlike. V prvem delu igre so bili mladinci nekoliko boljši, vendar se je prvi polčas končal z rezultatom 2:2. V drugem delu so imeli člani več sreče in so zmagali s 3:2. Za Partizan so nastopili: Plut D., Šetinc, Vardjan B., Jaklič, Strmec in Vardjan L.; za mladince pa: Pezdirc, Schweiger, Telatko, Sašek, Prevalšek, Popovič. Sodnik je bil dober.

Tudi v prsnem plavanju na 50 metrov je bila borba ostra, vendar si je Urh (Črnomelj) že s startom zagotovil zmago. Drugi je bil Škedelj (Črnomelj), ki je za meter prehitel Pezdirca (Črnomelj).

V crawlu na 50 m prvi start ni uspel. Vsi tekmovalci so »pobegnili«, samo eden je slišal sodnika, ki je klical nazaj. Pri ponovnem startu so bili že utrujeni, vendar so mladinci zmagali. Prvi je bil Schweiger (Črnomelj), ki je v finišu prehitel Telatka, ki mu je le odlični startni skok rešil drugo mesto. Z malenkostno razliko mu je sledil Sašek (Črnomelj).

Skoke sta motila dež in veter. Skakali so s 6 metrske višine. Prvo mesto je osvojil član TVD Partizan Miketič, ki je od 45 možnih točk dosegel 37,5. Drugi je bil pionir Popovič (Metlika), ki je dosegel 33.5 točk.

Propagandno tekmovanje v plavanju je organiziralo TVD Partizan iz Črnomlja, ki je imelo precej težav, a jih je z dobro voljo premagalo. M. T.

ŠAHOVSKI BRZOTURNIR V ČRNOMLJU

Šahovsko društvo v Črnomlju je pred kratkim organiziralo društveni brzoturnir. Vse je kazalo, da bo zmagovalec turnirja Korelc, ki je do osmega kola prepričljivo vodil. Akademik Urh, ki mu je ves čas sledil in premagal nevarne konkurente (prvokategornika Koblerja, nato pa še Klemenca in Malerića) ga je v zadnjem kolu prehitel z 8 in pol točkami. Tako je Korelc prišel med Koblerja, Klemenca in Malneriča, ki si dele 2.—5. mesto z 8 točkami.

NA BRZOTURNIRJU ZA OKR. PRVENSTVO ZMAGAL HOF

Brzoturnir za prvenstvo novomeškega okraja za mesec avgust je bil po udeležbi med najmočnejšimi v letu. Sodelovalo je 15 šahistov iz Novega mesta. Brzoturnir je bil tudi v sklopu priprav za moštveni brzoturnir v Celju, ki bo 12. septembra. Dobro je zaigral Hof, ki je do dvanajstega kola bil brez izgubljene točke s štirimi točkami prednosti pred drugimi. Po daljših počitnicah je nastopil zopet Fink, ki je zasedel drugo mesto pred Sitarjem in dr. Goležem. Presenečenje je pripravil Košir, ki je tokrat tudi med zmagovalci. Tudi Brkič se je uveljavil. Med zmagovalce lahko štejemo še Avsca, Dokla in Mihelina, ki so dosegli več kot 50% možnih točk.

Končno stanje na tabeli: 1. Erich Hof 12 točk. 2. Stane Fink 10 in pol, 3. Sitar 10, 4.—5. dr. Golež in Košir 9 točk. 6. Milan Brkič 8 in pol. 7.—8. Avsec in Doki 8 točk, 9. Mihelin 7 točk. 10. Jenko 6 točk. 11. Kačunič 5 in pol. 12. Medic 3 in pol itd.

OLIMPIADA V AVSTRIJI

Na olimpiadi železničarjev, ki bo septembra v Avstriji, bo nastopila tudi jugoslovanska ekipa. Med drugimi bo odpotoval kot član ekipe znani šahist iz Črnomlja prvokategornik Ivan Koblar iz Črnomlja. Želimo mu dober uspeh!

I. študentske športne igre

Novomeški visokošolski klub prvi osvojil pokal

Novo mesto je bilo letos prizorišče prvih študentskih športnih iger dolenjskih visokošolcev. Ker kočevski in stiški klub nista sodelovala, je bilo tekmovalcev precej manj kot smo pričakovali. Klubi, ki bi morali biti organizatorji, so pustili svoje športnike na cedilu. Kmalu bi bilo tako tudi s Črnomaljčani, toda vnema posameznih tekmovalcev je premagala nezanimanje kluba. Na tekmovanje so prišli v glavnem na svoje stroške.

Namesto štirih klubov sta sodelovala torej samo dva. Tekmovanja so bila v odbojki, namiznem tenisu, atletiki in šahu.

Novomeščani najboljši v odbojki

Prvi dan tekmovanja sta se kluba pomerila v odbojki. Domača ekipa je premagala Črnomaljčane z rezultatom 3:1. Že rezultati kažejo, da ekipa iz Črnomlja ni tako na tleh; včasih so prav dobro zaigrali, potem pa zopet popustili. Odbojkarji novomeškega kluba so nastopili v postavi: Simič, Medic, Lapajne, Hočevar, Fajfar in Pelko, Črnomaljčani pa: Čop, Weiss, Novak, Einsiedler, Klopčič in Škedelj. Kakor smo pričakovali, so se najbolj odlikovali Simič, Lapajne in Medic, od gostov pa Einsiedler in Novak. Dobro je sodil Robert Romih.

V namiznem tenisu druga zmaga Novomeščanov

Zvečer 2. septembra sta se v domu JLA pomerili namizno teniški ekipi obeh klubov. Novomeščani so zmagali 3:0 w. o., ker je črnomaljska ekipa zaradi utrujenosti predala dvoboj. V skupnem plasmanu za prehodni pokal Univerzitetnega odbora ZSJ je po prvem dnevu vodila novomeška ekipa s 40:28.

Zanimive in razburljive tekme v atletiki

Naslednji dan so tekmovali atleti. Črnomaljska ekipa s slovenskim prvakom v metu kopja (Plut) in z državnim prvakom v crossu (Brinc) je bila favorit atletskega dvoboja. Vendar favoritom ni šlo tako gladko, kot smo pričakovali. Plut je sicer vodil v vseh metih in tudi v teku na sto metrov. Brinc pa se je moral v teku na 1500 m zadovoljiti z drugim mestom, prvi je bil Dokl iz Novega mesta. Tek na 1500 m in štafeto je občinstvo spremljalo z največjim zanimanjem. Domačina Dokl in Lenart sta odlično tekla in prehitela oba nasprotnika. Dokl je proti koncu že kar zanesljivo vodil, Lenart in Brinc pa sta se borila za drugo mesto. Brinc je prišel na cilj pred Lenartom, vendar je treba opozoriti na Lenarta, ki že dve leti ni tekel. Tudi štafeta se je začela z vodstvom domačih. Blatnik je odlično tekel in pustil za seboj Brinca, toda Škedelj in Plut sta zaostanek nadoknadila in za več metrov prehitela domače tekače. Najboljši uspeh na tekmovanju je dosegel Marko Plut, ki je osvojil 4 prva in eno tretje mesto, od domačih pa Kotnik, ki je zmagal v skoku v višino in Mirtič, ki je bil zmagovalec v skoku v daljino. V atletskem dvoboju je zmagal Črnomelj z rezultatom 59:44.

Rezultati: **Tek 100 m:** 1. Plut (Č) 12,0; 2. Mirtič (N. m.) 12,1; 3. Škedelj (Č.) 12,2. **Tek 400 m:** 1. Brinc (Č.) 57,4; 2. Škedelj (Č.) 58,0; 3. Blatnik (N m.) 60,1. **Tek 1500 m:** 1. Dokl (N. m.) 4:44,4; 2. Brinc (Č.) 4:44,7; 3. Lenart (N. m.) 4:49,00. **Skok v višino:** 1. Kotnik (N. m.) 160; 2. Mirtič (N. m.) 150; 3. Jamšek (Č.) 140 (izven konkurence: Potrč Marjan (Partizan N. m.) 165, Šmalc (Partizan N. m.) 160. **Skok v daljino:** 1. Mirtič (N. m.) 5,62 m; 2. Škedelj (Č.) 5,09; 3. Plut (Č.) 5,08. **Met krogle:** 1. Plut (Č.) 14,65 m; 2. Simič (N. m.) 13,69; 3. Jamšek (Č.) 13,19. **Met kopja:** 1. Plut (Č.) 51,20 m; 2. Kastelic (Č.) 50,42; 3. Fajfar (N. m.). **Met diska:** 1. Plut (Č.) 32,25 m; 2. Fajfar (N. m.) 31,28; 3. Jamšek (Č.) 28,80. **Štafeta 600 x 300 x 200 x 100 m:** 1. Črnomelj (Brinc, Škedelj, Plut, Čop) 2:47,4; 2. Novo mesto (Blatnik, Dokl, Fajfar, Mirtič) 2:51,0. Stanje v točkah v tej disciplini je bilo 54:48 za Novo mesto!

Šahisti novomeškega kluba zmagali s 3 in pol : 1 in pol

V zadnji disciplini letošnjih iger (tekmovanje v plavanju je odpadlo, ker Črnomaljčani nimajo tekmovalcev) so se pomerili šahisti obeh klubov. Kakor smo pričakovali, so zmagali Novomeščani z rezultatom 3 in pol : 1 in pol. Na zadnji deski je dosegel Plut edino zmago za gostujočo ekipo, ki je obenem peta njegova zmaga na igrah. Torej Plut ni samo dober atlet, ampak se je tudi kot šahist izkazal.

Rezultati: Sitar : Čop 1:0, Dokl : Telatko 1:0, Medic : Jamšek 1:0, Avsec : Kastelic remi, Kotnik : Plut 0:1.

Zaključek iger

V skupnem plasmanu je zmagal novomeški klub dolenjskih visokošolcev, ki je zbral 74 točk, Črnomelj pa je bil drugi z 62 točkami. Zmagovalna ekipa novomeškega kluba je prejela prehodni pokal, darilo UO ZSJ.

Upamo, da prihodnje leto v Črnomlju ne bosta sodelovala samo dva kluba, ampak bodo prišli tudi športniki iz Stične in Kočevja. Ob koncu še zahvala vsem, ki so pomagali pri organizaciji, posebno okrajnemu komiteju ZKS in SZDL za denarno podporo, funkcionarjem TVD Partizan pa za organizacijsko pomoč. M.

Dopisujte v »Dolenjski list«

NOTICE ZA DOLENJSKE GASILCE

Dolenjsko prostovoljno gasilstvo, združeno v okrajni gasilski zvezi Novo mesto je v nedeljo, 5. septembra proslavilo svoj gasilski dan v počastitev narodnega praznika »Štajerske v borbi« na Ostrožnem.

V zvezi s tekmovanjem v gasilskih disciplinah, ki so se začela že pred meseci po društvih in sektorjih prostovoljnih gasilnih društev, je bilo ta dan tekmovanje za prvaka Okrajne gasilske zveze. Tekmovanje se je začelo ob 6. uri zjutraj na telovadišču TVD Partizana Novo mesto na Loki in je trajalo do 10. ure. Udeležilo se ga je osem najboljših prostovoljnih gasilskih društev v okraju in sicer: PIGD Železnice Novo mesto, PGD Dvor, PGD Orehovica, PGD Stopiče, PGD Čatež, PIGD Železnice Straža in PGD Potovrh — Slatnik. Pri tem je izpadel sektor Mokronog, ker ni izvedel sektorskega ocenjevanja.

Po tekmovanju je bila skupinska gasilska mokra vaja društev iz Novega mesta in bližnje okolice na Glavnem trgu.

Po vaji se je formirala povorka z okrog 500 člani prostovljnih gasilskih društev s članicami in pionirčki ter z mestno godbo. Gasilci so defilirali pred častno tribuno na Glavnem trgu. Na tribuni so bili funkcionarji Okrajne gasilske zveze, med njimi gasilski inšpektor Buh Alojzij, podpoveljnik GZ LRS ter gosta iz Okraj. gasilske zveze Črnomelj. Le lokalnih oblastnih organov ni bilo navzočih.

Po defileju je bilo pred tribuno zborovanje, kateremu je poleg gasilcev prisostvovalo tudi številno občinstvo. Zborovanje je vodil tajnik Okrajne gasilske zveze Novo mesto Japelj Pavle, ki je v zanosnih besedah poudaril današnji pomen prostovoljnega gasilstva za našo novo nastajajočo socialistično ljudsko državo. Ob tej priliki je poveljnik OGZ Mišigoj Janko razglasil rezultate izvršenega tekmovanja, pri katerem si je PIGD Železnica Novo mesto priborilo od 335 predpisanih točk v štirih disciplinah 263 točke in tako doseglo prvo mesto tega tekmovanja ter s tem tudi prvo nagrado Okrajne gasilske zveze Novo mesto — srebrni prehodni pokal in 20.000 dinarjev vrednosti v gasilskem materialu, in pa tudi častno pravico za republiško gasilsko tekmovanje. Zato bo kot prvo nastopilo iz naše Okrajne gasilske zveze.

V ostalem so bili rezultati tekmovanj sledeči: 2. PGD Novo mesto z 223 točkami je doseglo drugo nagrado v vrednosti 15.000 dinarjev; 3. PGD Dvor je doseglo 215 točk in tretjo nagrado v vrednosti 10.000 dinarjev; 4. PGD Oregovica 213 točk in četrto nagrado v vrednosti 8.000 dinarjev; 5. PGD Stopiče 205 točk; 6. PGD Čatež 178 točk; 7. PIGD Železnica Straža 161 in PGD Potovrh 147 točk. To društvo bi doseglo boljše rezultate, ako bi izvršilo vajo trodelnega napada, kar pa ni moglo, ker nima potrebnega orodja. Poleg tega dobijo vsa prostovoljna gasilska društva, ki so se tekmovanja udeležila, lepe častne diplome, ki jim bodo po njihovi želji dodeljene. Ob zaključku je zborovanje kakor tudi tekmovanje z bodrilnimi besedami pozdravil in čestital zmagovalcem gasilski inspektor in podpoveljnik Republiške gasilske zveze tov. Buh Lojze.

Po zaključku so gasilske čete formirane odkorakale na zborno mesto na Titov trg pred gasilni dom PGD Novo mesto, kjer se je bil zaključil raport in razhod. Gasilci so se razšli na prijateljski razgovor na veselični prostor, kjer je organiziralo PGD Novo mesto prosto zabavo.

Na pomoč!

Opomba. Prostovoljna gasilska društva, ki so prejela tekmovalne nagrade, pozivamo, da pošljejo Okrajni gasilski zvezi Novo mesto poročilo zaželenega gasilskega materiala v višini sprejete nagrade.

OGZ Novo mesto

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

KINO

Kino KRKA Novo mesto

Od 10. do 13. septembra: angleški film **Osebna zadeva.**

Od 14. do 16. septembra: nemški glasbeni film **Maja v tenčici** (revija).

Od 17 .do 21. septembra: angleški barvni film **Henrik V.**

Kino Dolenjske Toplice

11. in 12. septembra: angleški film **Hitrejši od zvoka.**

15. in 16. septembra: francoski film **Molk je zlato.**

Kino Črnomelj

Od 10. do 12. septembra: **Gospod Hulot na počitnicah.**

Od 14. do 16. septembra: **Tretji človek.**

Od 17. do 19. septembra: **Ustreljen ob zori.**

Kino Jadran Kočevje

Od 10. do 12. septembra: ameriški film **Viharni zaliv.**

15. in 16. septembra: italijanski film **Moj sin profesor.**

Od 17. do 19. septembra: francoski film **Sovražnik št. 1.**

Kino Loški potok

11. in 12. septembra: nemški film **Glas drugega.**

18. in 19. septembra: ameriški film **Sužnja preteklosti.**

MALI OGLASI

PRODAM mlinske kamne, beli, črni, klepce, sita za kmečke mline itd. Kovačič Franc, mlin, Novo mesto, Kandija.

POCENI PRODAM čevljarski šivalni stroj (Floharco). Naslov v upravi. (339)

PRIHAJAMO z novostmi za jesen in zimo ter Vas prijazno vabimo, da si ogledate založeno trgovino in izberete po svojem okusu. — Krajevna trgovina — Žužemberk.

SPREJMEM starejšo žensko za čuvanje otroka v dopoldanskih urah. Naslov v upravi. (341)

Kupovati v KRAJEVNI TRGOVINI — Žužemberk — se pravi varčevati. Zato si čimprej oglejte bogato založeno trgovino z raznovrstnim blagom.

ZNIŽUJEMO CENE! Znižujemo cene vsemu blagu. Osebno se lahko prepričate v KRAJEVNI TRGOVINI — Žužemberk.

SLUŽBO DOBI

Elektro Novo mesto sprejme takoj v službo inkasanta. Pogoji za sprejem so: mala matura, da je prosilec telesno zdrav in odporen, da je odslužil vojaški rok, da ima lastno kolo ter da po možnosti stanuje v Novem mestu ali na južni strani Novega mesta do Vršnih sel in Stopič.

Pismene prošnje je poslati na Upravni odbor podjetja, Novo mesto, ulica JLA 30.

Preklic

Izjavljam, da ne sme nihče prodati, oziroma dati alkoholnih pijač ter nihče kupovati moje premičnine. Izjavljam tudi, da nisem plačnik dolgov, ki bi jih napravila moja žena Ločnikar Anica iz Mokronoga 4. — Ločnikar Ivan, Mokronog 4.

Objava

Občinski ljudski odbor Straža slavi v ponedeljek, 13. septembra, svoj drugi občinski praznik.

SPORED:

V nedeljo, 12. septembra:
ob 8. uri zvečer v Zadružnem domu v Straži akademija.

Ponedeljek, 13. septembra:
ob 5. uri zjutraj »budnica;
ob 6. uri zjutraj slavnostna seja OBLO, odbora ZB in SZDL;
ob 8.30 uri zjutraj zbirališče pred spomenikom padlih borcev v Vavti vasi;
ob 9. uri zjutraj skupni odhod na slavnostni prostor.

SLAVNOSTNI DEL PROSLAVE

1. Ob 10. uri dop. himna (igra godba na pihala).
2. Pozdrav navzočih.
3. Otvoritev vodovoda in nastop gasilcev.
4. Govor predsednika ZB.
5. Partizanske pesmi (igra godba).
6. Slavnostni govor predsednika občine.
7. Govori prestavnikov oblasti.
8. Pozdrav pionirjev častnim gostom.
9. Recitacije.
10. Partizanske pesmi.
11. Telovadni nastop (»Partizan« Straža).

Po končanem sporedu ljudsko rajanje na Darovčevem vrtu v Straži.

Popoldne odbojka.

Pripravljalni odbor.

IZ NAŠIH KRAJEV

IZREDNA NESREČA PRI VELIKI LOKI

30. avgusta se je v Veliki Loki zgodila nesreča s konjem, kakršne ljudje sploh ne pomnijo. Dva voznika sta se srečala in eden je imel na vozu plug. Črtalo je molelo z voza in se konju drugega voznika zataknilo za komat. Konj je vlekel naprej, plug je zdrsnil z voza in se s celim lemežem zarinil konju v vamp. Žival, ki je imela v drobovju več ko pol pluga, je seveda pri priči poginila. Gospodar konja (plemenske kobile), Majcen iz Račjega sela ima škode 85.000 dinarjev. Precej krivde za to nesrečo ima voznik K. J., ki je vozil nerodno kot se po cesti ne sme.

L. A.

NA KOČEVSKEM POPIJEJO VELIKO UMETNIH VIN

Kočevski okraj je najbrž eden prvih v Sloveniji v potrošnji vina, ki je doma iz šišenskih »vinogradov. Tega vina v našem okraju mnogo pretočijo. Kjer ni dobrega vina, pijejo ljudje vse od kraja, kar ima za posledico težak glavobol. Še za bolnika, ki mu zdravnik predpiše vino kot zdravilo, je krepilno pijačo težko dobiti. Da se na Kočevskem potroši toliko šišenskega vina, so krivi v nemajhni meri gostilničarji in tisti, ki ga zanje nabavljajo. Menimo, da je v Sloveniji dovolj vinogradov in bi »tovarna vin v Šiški« raje proizvajala brezalkoholne pijače.

—m

POSKUSNA MOBILIZACIJA V SODRAŽICI

Rano v jutru 29. avgusta je bila na področju sodraške občine poskusna mobilizacija vojaških obveznikov in opremljenih konj, ki je pokazala, da so naši možje in fantje vedno pripravljeni braniti domovino. »Mobiliziranci« so takoj disciplinirano odšli na odrejena zbirališča, kjer so čakali v pripravljenosti celih 5 ur. Pri tem zaslužijo pohvalo tovariši iz Kočevja in predstavniki občine Sodražica, ki so delali skoraj vso noč.

— 18-LETNI LOVEC ubil — divjega prašiča

V okolici Dolenjskih Toplic so kmetom divji prašiči v veliko nadlogo, saj narede na poljih občutno škodo. Posebno rade se tolpe divjih svinj goste v koruznih nasadih. Lovske družine se zelo trudijo, da bi jih izgnali vsaj v hribe, ko jih že uničiti ne morejo. V vasi Hrib pa se je posrečilo 18-letnemu lovcu Franu Henigmanu, da je pokončal enega škodljivca. Približal se mu je, sprožil in mrcina se je zgrudila. Strel je zadel prašiča v vrat in je bil učinkovit; divje svinje je namreč zelo težko ubiti, ker ne poginejo zlepa.

G.

Vprašanje občinskemu odboru Velika Loka

Povsod je bilo javno objavljeno, da je treba prošnje za štipendije dijakov poslati Tajništvu za prosveto in kulturo pri OLO Novo mesto do zaključno 30. avgusta. In vendar občinski ljudski odbor Velika Loka vloženih prošenj ni odposlal pravočasno. Kdo bo kriv, da otroci ne bodo dobili štipendij?

L. A.

Šentjernejske novice

Gasilska orodjarna v Šentjerneju, odkoder so leta in leta hiteli naši vrli gasilci na pomoč, je doslužila in so jo podrli. Napravila je prostor 8 m dolgemu prizidku tukajšnje Mizarske delavnice, ki bo s tem tudi prostorno v dolžino in višino razširila svoj cvetoči obrat, ki bo sedaj zaposlil 30 delavcev.

Naši pridni gasilci že zbirajo material za zgraditev novega doma na »Brulčevini«, ki bo v čast ne le šentjernejskih gasilcem, temveč tudi vsej naši občini. Jasno pa je, da moramo pri izvedbi te akcije pomagati tudi drugi, kar ta organizacija po svojem plemenitem delu tudi zasluži.

Blizu gimnazije gradijo poslopje za kmetijsko gospodarsko šolo, ki je v Šentjerneju že več let, nima pa svojega poslopja.

Pretekli teden je vodila upravnica naše kmetijske gospodinjske šole Anica Somrakova tečaj za konzerviranje zelenjave in sadja, ki je zelo lepo uspel.

Minulo nedeljo je pravni referent socialnega zavarovanja iz Novega mesta govoril socialnim zavarovancem o raznih problemih, o izkoriščanju te plemenite ustanove po raznih nevrednežih in o drugih zadevah. Dokaj številni poslušalci so bili predavatelju hvaležni. Naš zdravnik dr. Julče Saje pa je izvajanja tov. Colariča podprl z raznimi primeri iz svoje bogate prakse.

č

Dolenjske Toplice

Preteklo nedeljo so bile v Dolenjskih Toplicah nadomestne volitve za trgovsko in obrtno skupino pri okrajnem ljudskem odboru. Izmed šestih predlaganih kandidatov so volivci izbrali Juleta Smrke iz Gozdne uprave Poljane in Antona Henigmana iz čevljarske zadruge v Dolenjskih Toplicah.

pralni prašek

za pranje

NYLONA

SVILE

VOLNE

in TKANIN

Bukovica pri Ribnici

V Bukovici so imeli 29. avgusta lepo slovesnost — gasilsko društvo Bukovica je razvilo novi prapor. Proslave se je udeležilo veliko gasilcev iz okoliških krajev, zastopniki OGZ Kočevje, RGZ iz Ljubljane in veliko število ljudi iz Ribniške doline. Na gasilski paradi so sodelovali konjeniki in narodne noše.

Ribnica

Ribniški »Gradbenik« hiti z zadnjimi deli pri dograditvi lepe dvostanovanjske hiše, ki leži v najlepšem predelu Ribnice, v bližini železniške postaje. Hitro raste tudi sosednja stanovanjska stavba, ki jo gradi isto podjetje. Obe stavbi bosta zgrajeni v režiji ribniškega LIP, ki bo tako precej pripomogel k izboljšanju stanovanjskega vprašanja in k lepšemu izgledu trga.

Nekaj drobnih iz Adlešičev

V torek 31. avgusta smo imeli Adlešičani mali praznik: nov, 16 sedežni avtobus je končno privozil mimo nas. Okoli 3. ure popoldne se je pred pošto zbralo precej domačinov. Goste je pozdravil predsednik občine Ivan Požek, nakar je avtobus odpeljal proti Preloki. Ob vrnitvi jih je sprejela »Adlešička tamburica«, pri Vrbiniču je bila skromna zakuska. Navzoče sta pozdravila Mirko Kramarič, upravnik črnomaljske pošte in tov. Kostjukovski, zastopnik PTT iz Ljubljane. Avtobus bo vozil po naslednjem voznem redu:

6 Preloka 15,25 21 km;
6,15 Vrhovci—Marindol 15,10 15 kilometrov;
6,22 Adlešiči 15,05 13 km;
6,27 Purga—Pobrežje 14,58 11 km;
6,30 Dolenjci 14,55 10 km;
6,33 Bedenj 14,52 9 km;
6,40 Tribuče 14,45 6 km;
6,55 Črnomelj 14,30.

Redna vožnja se je začela 1. septembra. Prebivalci teh vasi so zelo hvaležni vsem, ki so pripomogli, da so njihovi kraji povezani z upravnim središčem Črnomljem in z železnico.

*

Ivetu Gabrijanu je neznan »svat« izmaknil na zabavi v Vel. Selih 11.000 dinarjev in tako pokvaril vse veselje. Nepoštenost je med Adlešičani zelo redka. Ivetova sestra Anka pa je v Črnomlju izgubila aktovko z listnico in 16.200 dinarjev. Ko je prišla vsa obupana domov, sta se prismejala dva mlada šoferja iz Grosuplja, ki sta aktovko našla in ji vrnila vse. Obdržala sta samo Ankino fotografijo, za spomin na »deklico, ki seje tisočake po cesti.« Mlada šoferja, ki ju Anka še po imenu ne pozna, zaslužita pohvalo za svoje poštenje.

ZA VODOVOD V STAREM TRGU

so že trasirali linijo od rezervoarja do vasi. Pri izviru v Dolu je že postavljena stavba za črpalko, na hribu Kovače vasi je rezervoar, cevi od Predgrada do Kovače vasi pa so zakopane v zemlji že več kot deset let. Treba je samo še črpalke, pa bo imelo 500 prebivalcev Kovače vasi in Predgrada vodo. Sedaj menda že tudi v Starem trgu lahko upajo, da bodo v doglednem času dobili vodo.

J. Š.

Kočevske stojnice

Na živilskem trgu v Kočevju bi bilo treba urediti stojnice, kajti ljudje prodajajo in kupujejo kar na tleh v prahu. Menimo, da je dolžnost LOMO Kočevje, da reši ta problem. Priznati moramo, da ima LO MO veliko izdatkov za druge potrebe, vendar bo treba tudi za to najti sredstev, saj nekaj stojnic ne bo stalo veliko.

Groblje pri Šentjerneju

Dolgoletna želja prebivalcev te vasi, ki stoji na razvalinah rimske naselbine Crucium (križišče), se je uresničila: zgradili so rezervoar za 72.000 litrov vode. Šentjernejski občinski odbor je prispeval 40.000 din, KZ Prekopa 30 tisoč din, ostalo, kakor delo, vožnje, material pa so dali vaščani. Kakor čujemo, nameravajo ustanoviti svoje gasilsko društvo in zgraditi gasilski dom.

Zdravstvena postaja v Škocjanu

4. septembra je bila v Škocjanu otvoritev zdravstvene postaje, ki so ji prisostvovali predstavniki občine in množičnih organizacij, dr. Saje, sektorski zdravnik iz Šentjerneja, dr. Špiler, šef okrajnega Zdravstvenega doma, in predsednik upravnega odbora Zdravstvenega doma. Pogovorili so se o ordinacijskih dnevih in določili torek in petek od 9. do 12. ure.

Največja težava pri ustanovitvi nove postaje je bilo pomanjkanje prostorov. Občinski ljudski odbor je preuredil svojo stavbo in tako pridobil prostore za matični urad, poročno sobo in zdravstveno postajo.

Z novo postajo so uresničene dolgoletne želje prebivalcev Škocjana in okolice.

P. E.

„Hiše so hišice...“

Dobra sreča je menda hotela, da sem se lepega dne znašel na letališču novomeškega Aerokluba. Nekaj sem štrašil z »Leico« tam okoli, pa me je pilot Nikica povabil s seboj v letalo. Fantje so pripravili šolsko motorno letalo PO-2 in Stane je zagnal propeler. Zapihalo je pod krili in za repom letala ter je veter pritisnil travo trdno k tlom. Nikica si je pripel padalo, oblekel usnjen suknjič in si nataknil kapo z očali, jaz pa sem zlezel na sedež kar v civilu...

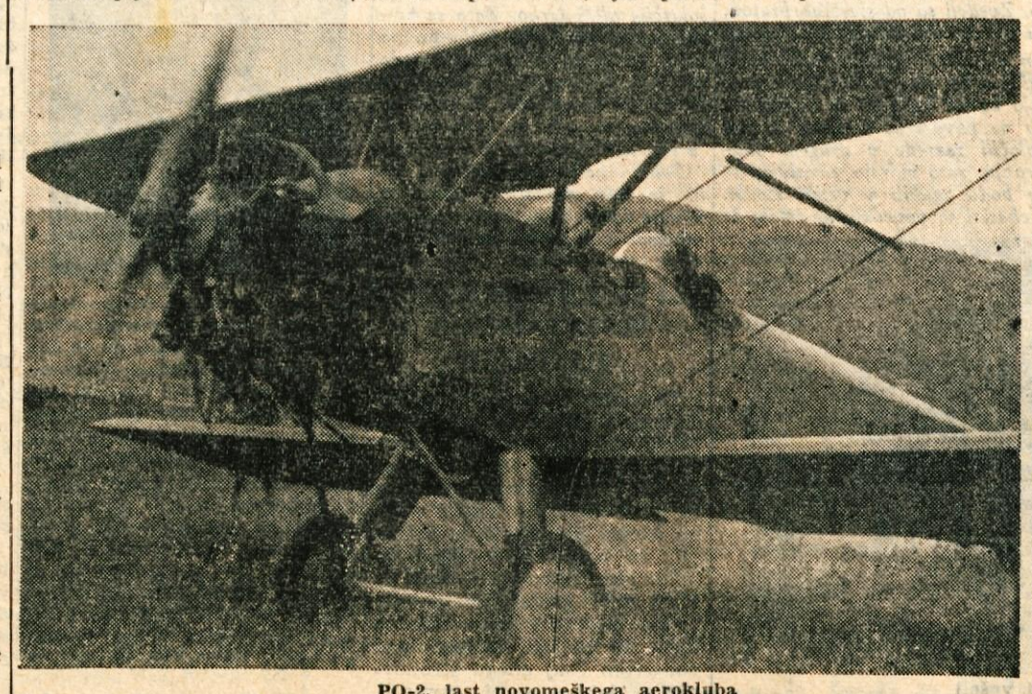

PO-2, last novomeškega aerokluba

Zdaj je pilot nekaj pošaril po različnih vzvodih, motor je presunljivo zabrnel in kazalci na urah, ki jih je bilo pred menoj na plošči cel regiment, so oživeli. Zapeljala sva na startno progo. Pripravil sem aparat, tako lepo priliko za fotografiranje iz zraka je škoda zamuditi. Starter je zamahnil z zastavico, nenadoma mi je vrglo lase na obraz in zapihalo krog ušes, da niti nisem vedel kdaj sva se odtrgala od tal. Hitro se dvigava: za nama ostajajo hiše, drevesa in pravkar sva preletela Temenico. Pod nama je gozd, travnik in ljudje, ki pospravljajo seno. Taki so kot mravljinci. Tam pa je naša stara Krka... in Novo mesto...! Kot igračka leži človeku na dlani! Zdaj lahko rečem s Župančičem: Hiše so hišice, okna so okenca... Letiva tri sto metrov nad zemljo. Celo »bršljinski nebotičnik« izgleda le kot hišica za psa. Samo Kapitelj je malo večji.

Vračava se nad letališče Kar pozabil sem slikati, tako mi je bila vožnja všeč. Zdaj sem porabil film do konca in še ga je bilo premalo.

Ko sva pristajala, sem imel občutek, da mi črevesje ostaja nekje pod oblaki. Drevesa, ki so bila do sedaj samo mali krogci, so zopet postala drevesa in na travnikih sva že mogla spoznati posamezne ljudi. Že sva niže od cerkvenega stolpa in... dotaknila sva se tal. Malo naju je še porukalo po jamicah na letališču pa sva se ustavila. Ko sva zlezla z letala se mi je Nikica hudomušno muzal, srajca mi je ušla iz hlač in veter mi je divje mešal lase... Vseeno pa sem bil zadovoljen s svojim podvigom in upam, da bom ob žrebanju na Aeru mitingu kupil polno srečko in zopet letel. Seveda jo privoščim tudi vam, samo dvanajstega morate priti tja — mislim, da ne boste razočarani...

Miško

Mimogrede

Novomeški Breg je — lahko rečemo — skoro slavnoznan. Stoletja že čepe male hišice na strmi, dobrih 15 do 20 metrov visoki skalni steni nad Krko. Po zgodovinskih izročilih, je nekoč v sivi davnini stal na tem mestu gornji obrambni zid, kar prav dobro nakazuje tudi ulica z nazivom Breg, ki je ozka in po nekod strma, prav kakor so bile nekoč ulice tik mestnega obzidja. Kljub tem »odlikam« pa je Breg ena najbolj zanemarjenih ulic kolikor jih Novo mesto premore. Živa duša se ne zmeni za kako pošteno ureditev. Že takoj v začetku, pri Sindikalnem domu človeka kar strese in se nehote vpraša, kako da ni tu prišlo že do kakih večjih nesreč. Ta del Brega je namreč nezazidan. Nekoč so bile tu speljane po skalnatem pobočju, ki je po nekod precej strmo, stopnice, ki so jih uporabljale zlasti perice, ker so vodile naravnost v Pugljevo ulico in od tam na perišče. S tem so si ženske prihranile precejšen ovinek. Danes so stopnice popolnoma razpadle in ni niti sledu več o njih, pač pa so nalivi ogulili to pobočje do skalnate podlage, kjer je še toliko zemlje, bujno rastejo akacije. Prostor je zelo slabo zavarovan. Nekdanja ograja iz železnih cevi je vsa razbita in razmajana, manjka posameznih lat in tudi zemlja se ruši. Preti resna nevarnost za tamošnje otroke. Ni še dolgo ko je na tem mestu padla preko skal neka deklica in so jo pobrali šele na Pugljevi ulici, sicer živo, vendar pa precej potolčeno in prestrašeno. Bilo je le srečno naključje, da se ni ubila. Nujno je potrebna tukaj poštena ureditev. Ulico nad skalami je treba pošteno zavarovati z dobro ograjo, akacije in drugo šavje, ki bujno poganja iz skalnatih tal, pa naj bi se odstranilo, oziroma uredilo, da bi bil nasad vsaj čemu podoben. Danes je tam namreč divja džungla, ki prav nič ne krasi lice mesta. To pa še ni vse. Cela ulica je tako zanemarjena, da mora biti vsakega brežana in Novomeščana sram. Posebno njen zadnji del od Kozoglavove pa do Turkove hiše pod kapitljem. Zelenje, ki seveda nikakor ni lepotično, je tako bujno, da se dva človeka vštric že težko prerineta po strmini. Vsak naliv pa ulico dobesedno raztrga, in je ta ulica bolj podobna strugi kakega hudournika pod Gorjanci, kot pa mestni ulici. Prav bi bilo, ko bi si kak odbornik mestne občine vzel četrt urice časa in bi si to ulico malo ogledal, morda bi potem vendarle prišlo do kake ureditve!

-r-

Dva metra dolga štruca

Anton Planinc iz Sevnice je na okrajnem odboru Zveze borcev v Krškem povedal, da bo pripravil za proslavo na Ostrožnem presenečenje. Spekel bo 100 kilogramsko štruco kruha, kar se ni posrečilo še nikomur. Štruca Antona Planinca bo dolga nekaj čez dva metra široka dober meter, visoka 60 cm. Štruco bo spekel v poljski peči, ki jo bo zgradil za to priliko.

Podjeten pek je zaposlen pri Splošnem trgovskem podjetju v Sevnici. Že 52 let peče kruh in videl je že precej sveta, sedaj pa se hoče postaviti z dva metersko štruco. Želimo mu, da bi uspel!

SAMOMOR POSEBNE VRSTE

Joseph Hakey iz Nürnberga, star 20 let, si je na kaj nenavaden način končal življenje. V zoološkem vrtu je šel v kletko, v kateri so bil trije levi. »Kralji puščave« so na mah planili nanj in ga raztrgali.

Ali imamo v Loškem potoku res najhujše pijance?

Te dni me je privedla pot v Loški potok. Z ljudmi sem se razgovarjal to in ono in tako je nanesla beseda tudi na pijančevanje. Ljudje so mi dokazovali da ni res, da bi bili Potočani med najhujšimi pijanci na Kočevskem ali pa celo na Dolenjskem, vsaj tako da je bilo prikazano v časopisju. Da bi stvari prišel do kraja, sem se obrnil še na predstavnike množičnih organizacij in občinskega LO. Tudi tu so mi povedali, da je pijančevanje v Loškem potoku ravno tako razširjeno kakor v vseh ostalih predelih Kočevske ali drugače povedano, da Potočani le ne nosijo zastave pri tem. Prepričan sem, da ti ljudje niso imeli namena zagovarjati pijančevanje in pijancev, ker ga je vsak od njih obsojal. Vsa stvar je namreč v tem, da zaradi 20 ali 30 naturnih pijancev v eni občini in še večji del njih so priseljeni, ne smemo metati velik del treznih ljudi — občanov v en koš. Ljudje so mi dejali, da je prav, da se piše o pijančevanju, samo stvari ne smemo posplošiti, sicer zgubi kraj dobro ime. Tako se je zgodilo, da si je neki štajerski dopisnik v Kmečkem glasu sposodil Potočane kot »vzgled« pijancev.

Potočanom bi svetoval, da tisto peščico pijancev, ki meče na njihov kraj slabo luč, izločijo iz svoje srede kot gobavce, vsej mladini v svarilo. Množične organizacije pa naj vložijo vse sile v boju proti pijančevanju. Tako bo dobil kraj spet svoje dobro ime.

K. O.

VELIKA SODOBNA KUHARIC

V založbi »Naše žene« bo prihodnji mesec izšla »Velika sodobna kuharica«, ki bo poleg člankov o pravilni sestavi hrane, o vrednosti hranilnih snovi in drugih nasvetov našim gospodinjam vsebovala tudi 1300 preizkušenih kuharskih receptov. Kdor jo hoče dobiti po znižani ceni 600 din (vezana v platno), naj jo naroči in nakaže denar do konca tega meseca upravi »Naše žene«, Ljubljana, Erjavčeva 12. Številka čekovnega računa 604-T-137.

OKROGLE in BODIČASTE

DOBER ODGOVOR

Neki ameriški duhovnik je po hišah zbiral prispevke za svojo faro. Pride v hišo starejše device in ji začne pihati na dušo za čimvečji prispevek. Pa ni hotela dati ničesar.

»Veste, imam samo deset dolarjev, pa jih potrebujem za trajno ondulacijo las.«

»Toda draga moja, Marija devica se ni nikdar kodrala las!«

»Že res, ampak tudi Kristus se ni nikdar vozil s Cadillac avtom, kot se vozite vi.«

POJASNILO

»Oče, kaj je to basen?«

»To je, dragi sinko, pripovedka, v kateri se živali razgovarjajo med seboj. Na primer: prašič se razgovarja z oslom, kot jaz s teboj.«

POKLICNA INICIATIVA

»Kadarkoli se nasmejete, draga tovarišica, me strašno drži, da bi vas za popoldne povabil k sebi na dom.«

»Vi ste pa zelo predrzni!«

»Ne, nisem predrzen, pač pa sem zobozdravnik.«

*

»Kaj, 300 din zahtevate za puljenje enega zoba? Saj ste imeli s tem dela komaj nekaj minut.«

»No, če vam je prav, vam bom prihodnjega pulil pol ure.«

NA SODIŠČU

»Zakaj ste sosedu ukradli staro obleko?«

»Oh, saj mi je žal, tovariš sodnik. Mislil sem pač, da je nova.«

BERAŠKA

»Lepo prosim, draga gospa, daite mi 100 din, ker brez njih ne morem k svojim dragim.«

»Na, tu imate, ubožec. Kje pa so vaši dragi?«

»V bifeju!«

»Neroda, kako moreš zgubiti poročni prstan?«

»Saj sem ti že tolikrat rekel, da mi zašij hlačni žep!«

Dolenjska in Štajerska v skupni borbi za svobodo

Ozemlje ob Savi, ob kateri je nekoč potekala meja med nekdanjo Kranjsko in Štajersko, je ob času osvobodilnih bojev imelo svojo prav posebno in važno vlogo. Globoka zareza savske struge in Sava sama s svojimi dostikrat naraslimi vodami sta ustvarjali že močno naravno zapreko med obema bregovoma, ki so jo morali partizanski kurirji, še bolj pa večji oddelki premagati skoraj vedno z velikimi napori in boji s sovražnimi zasedami. Nemški osvajalec naše zemlje pa je hotel vzdolž te naravne zapreke ustvariti še z nemškim prebivalstvom naseljeni pas, ki naj bi za vedno razkosal strnjeno slovensko narodnostno ozemlje. Že v juniju 1941 so se začela v Zagrebu, Beogradu in Mariboru posvetovanja med nacističnimi, ustaškimi in nedičevskimi oblastniki o možnosti preseljevanja velikega števila prebivalcev iz Štajerske in Gorenjske na Hrvatsko in v Srbijo. V poletju 1941, ko se že pokale prve partizanske puške, je pri Nemcih dozorel sklep o preselitvi nad 80.000 kmetskega prebivalstva iz obmejnega pasu med Žirmi, Kamnikom in Litijo ter o enaki izselitvi nad šestdesettisoč kmetskega prebivalstva ob Savi med Litijo, Brežicami in Bizeljskim. Do izvršitve je prišla samo izselitev v posavskem pasu, v katerega so Nemci preselili Kočevarje in jim dodali še nekaj besarabskih Nemcev in celo Nemcev iz Tirolske. Prav to preseljevanje je bilo povod za prve partizanske akcije v Posavju v pozni jeseni 1941.

Po zapovedi Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet so se štajerske partizanske skupine združile v I. Štajerski bataljon in pod poveljstvom Franceta Rozmana-Staneta Mlinarja in iz Savinjske doline mimo Celja prodirale proti Brežicam. V bližini Brežic je bila ta čas ustanovljena Brežiška partizanska četa, dolenjske partizanske čete pa naj bi istočasno vdrle v izselitveni pas in se pri tem formirale v I. Dolenjski bataljon. Stanetov bataljon je zaradi izdajstva in izredno zgodnje in hude zime moral prekiniti svoje prodiranje in se vrniti v Savinjsko dolino. Dolenjske čete so le deloma prišle na zborno mesto, napadle sicer utrjeno nemško postojanko na Bučki, pa se morale zopet vrniti v svoje zimsko taborišče. Brežiška četa je v decembru bila po sovražniku skoraj uničena. Po napadu na Bučko v začetku novembra 1941 so se dolenjski partizani umikali prav ob nemško-italijanski razmejitveni črti in se z večkratnim prestopom meje izognili zasledovanjem nemške in italijanske vojske, ki sta jih zasledovali.

Ker so prve štajerske partizanske skupine na savinjskem in kozjanskem področju v tem času utrpele težke izgube, je Glavno poveljstvo odločilo, da formira II. Štajerski bataljon na Dolenjskem. Za komandanta je bil določen Stane Rozman, komisarske posle pa je prevzel Dušan Kveder. Ta bataljon je bil formiran 15. decembra in mu je bilo ukazano, da takoj prodre preko Save na Štajersko in zbere tamkajšnje partizane ter prične z novimi akcijami. Bataljon je res krenil na pot, pri Tisju nad Litijo pa 24. decembra zadel na močne sovražne zasede, se z njimi spopadel, vendar pa se moral zaradi premočno zastražene Save umakniti na izhodiščno področje. Med tem so bile alarmirane tudi italijanske posadke, ki so vračajočim se partizanom na Primskovem postavile zasedo. 26. decembra je prišlo do boja, v katerem so partizani prebili italijanski obroč in odšli v svoje prezimovališče.

Na spomlad 1942 je Glavno poveljstvo reorganiziralo partizansko vojsko in zapovedalo ustanovitev odredov, ki so bili povezani v posamezne grupe odredov. — II. Štajerski bataljon je postal jedro II. grupe odredov, ki so jo po naredbi, izdani 30. marca 1942, imeli sestavljati Savinjski, Pohorski in Dravski odred. Komandant druge grupe je postal Stane Rozman, za njegovega namestnika je bil določen Peter Štante - Skala, komisar pa je bil Dušan Kveder-Tomaž. Na spomlad 1942 je bilo operacijsko področje II. grupe odredov ozemlje med Krko in Savo in Molnikom ter Primskovim. V maju 1942 je II. grupa odredov poizkusila s ponovnim probojem na Štajersko. 18. maja so vsi štirje bataljoni, ki so jim poveljevali Janko, Simon, Zdravko in Šiško, prekoračili nemško-italijansko razmejitveno črto. Na Jančah in pri Besnici je prišlo do težkih bojev z močnimi nemškimi enotami. Nemci so takrat hoteli vreči partizanske bataljone iz višin v dolino, kjer so jih čakale nemške zasede. Nemški načrt se ni posrečil. Bataljoni so napade odbili, topot pa jim je narasla Sava preprečila hiter prehod. Bataljoni so se zato vračali na svoje področje pri Stični in v juniju 1942 sodelovali pri ofenzivnih akcijah proti italijanskim enotam v dolini Temenice in Krke.

Ta čas je že nastalo veliko osvobojeno ozemlje na Dolenjskem in Notranjskem. Partizanske enote v njem so številčno iz dneva v dan rastle in Glavno poveljstvo je sedaj določilo II. grupi odredov novo smer prodiranja na Štajersko. Ker je bila Sava zaradi večkratnih proizkusov proboja premočno zastražena, je bilo sedaj določeno, da se II. grupa prebije na Štajersko preko Gorenjske. Proti koncu junija so bataljoni II. grupe odšli s področja pri Stični in prodirali proti Krimu in od tam proti Borovnici. Dne 29. junija je Zdravkov bataljon pri Verdu napadel vlak, ki je vozil slovenske internirance v taborišče Gonars in rešil nad tristo fantov in mož. Zatem so bataljoni krenili proti nemški razmejitveni črti v Dolomitih. Pri Črnem vrhu je prišlo do hudih bojev, v katerih je I. bataljonu, ki mu je poveljeval Janko Stariha, uspelo prebiti se za nemške črte, njemu pa sta kasneje deloma sledila še Zdravkov in Simonov bataljon. Po proboju so se partizanski bataljoni po združitvi z nekaterimi gorenjskimi partizanskimi oddelki ves mesec julij in še v avgustu spopadali z vedno močnejšimi in bolj besnimi nemškimi enotami. Pasja ravan, Poljanska dolina in Blegaš so v tem času neprestano odmevali od partizanskih in nemških strelov. Nemci so s svojimi bataljoni in motoriziranimi oddelki, tanki, topovi in letali neprestano sklepali obroče okoli premikajočih se enot II. grupe odreda. Te so se v težkih bojih prebijale skozi nje, da čim preje dosežejo svoj cilj. Posebno hudi boji so bili 26. julija 1942 na Gabrški gori, na Lučinah in na Žirovskem vrhu. V enem samem mesecu so partizani II. grupe prestali več kot petintrideset spopadov s sovražnikom. V avgustu leta 1942 so bile enote II. grupe razdeljene na Jelovici v dve skupini. Ena je pod Radovljico prekoračila Savo in odšla v Uden boršt in od tam dalje pod Kamniškimi planinami skozi Gozd na Štajersko. Skupina, ki je še ostala na Jelovici, pa je bila 11. avgusta napadena z veliko nemško premočjo. Partizanski bataljon se je iz obkolitve prebil z naskokom in se skozi več zased pretolkel v Kokrško dolino. Od tam so se borci vzpenjali na Karavanke in po silnih naporih, izogibajoč se znanim planinskim potem, prekoračili Karavanke in stopili na koroška tla. Koroški Slovenci, ki so do tedaj le od daleč čuli za partizane, so tako naenkrat zagledali partizanske borce v svojih vaseh, kjer so jih sprejemali z odprtimi rokami in odprtim srcem. Pri Železni Kapli je prišlo do močnega spopada z Nemci, katere so partizani pognali v beg, jim zaplenili dosti orožja in opreme ter okrepljeni prodirali proti Štajerski. Prekoračili so Raduho in se pod Smrečnikom združili z ostalimi borci II. grupe. Ukaz Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet je bil s tem izpolnjen, čeprav na Štajersko niso prispele vse one enote, ki so grupo sestavljale še na Dolenjskem.

Prihod II. grupe pomenja za razvoj partizanstva na Štajersko novo razdobje, v katerem se je osvobodilni boj še bolj razvnel.

(Dalje prihodnjič.)